

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 23 / 24

92. ÅRGANG

14. DESEMBER

1980

Pave Johannes Paulus II på besøk i den Nordiske Diaspora

Når man taler om diaspora tenker man sjelden på, at man ofte selv på en eller annen måte befinner seg i en diasporasituasjon. Katolisismen i Nordeuropa f. eks. har i de siste fire hundre år befunnet seg i diasporaen. Og i moderne tid er det vel slik, selv om man ikke liker å snakke om det, at kristendommen befinner seg i en diaspora i hele verden.

På en måte kan en kanskje si at kristendommen og diasporasituasjonen hører sammen. Selv om det er vanskelig å påstå, at kristendommen ble til i diasporaen, kommer man ikke utenom, at det var i den antikke jødiske diaspora den fant sin aller første utvikling.

Det eiendommelige ved jødefolket er, at det alltid har levet i adspredelsen, selv når man har kunnet snakke om en jødisk stat på et eller annet slags vis. Muligens henger dette sammen med hele den bevegelse og det konglomerat av mennesker, som er så karakteristisk for hele det område, hvor jødefolket i tidligere tider har hatt deres virkefelt. Gallut, eller som grekerne yndet å kalle diasporaen, er derfor et ganske kjent begrep allerede i tidlig bibelsk tid.

Den klassiske kristendom vokste ut av den jødiske menighet på gresk-romersk tankegrunnlag og ekspanderte på ruinene av det romerske rike langt ut over dettes grenser i syd, nord, øst og vest.

Det er nok vanskelig å påstå, at det kristne Roma i sin tidlige vorden var i besittelse av den enhet, som den romerske keiser ved sine edikt kunne ønske.

Selv om kristendommen i mangt og meget i senantikken og i tidlig middelalder kunne synes å være en europeisk statsreligion, må man nok erkjenne, at dette neppe kunne være tilfellet. Kristendommen kom ikke av seg selv på grunn av romersk militær eller kulturell besettelse. Store områder i Nord- og Sentraleuropa forble ikke-kristne i lange tider etter de romerske kolonier og militære utposter

var grunnlagt. Så på samme tid som vi hører om at de store germanske eller frankiske kristne keisere blir kronet av pavene i Roma, så er det stadig vekk tale om en kristen diaspora i Europa eller den øvrige verden.

Kristne menigheter spredte seg langs handelsveier i mange retninger i Europa, Asia og Afrika, misjonærer og fromme munkere dro lange veier for å bistå og opprette nye nasjonalkirker. Men aldri var det faktisk tale om en enhetlig kristen kultur på noe sted. Kristendommen og annen trosoppfattelse grodde opp side om side og kan vel på mange vis sies å ha befruktet hverandre. Kristne menigheter, store eller små, bredte seg som sopp over store områder, men det var alltid slik helt opp i vår tid, at det var noen som aldri sluttet seg til kristendommen eller det fellesskap den bød på. Kristendommen befant seg derved til enhver tid i en diaspora.

På den annen side kommer man heller ikke utenom, at den kristne kirke på det antikke Romas ruiner overtok visse institusjoner fra den romerske stat, som muliggjorde mere eller mindre å sammenslutte kirken og staten, selv om det aldri helt lyktes. Man kan kanskje si, at man i høymiddelalderen kunne peke på en felles europeisk kultur sammenholdt av en overnasjonal statsmakt med kristent innhold. Man kan f. eks. peke på, at statsgrenser fantes ikke. Man kan peke på, at kulturen nok kun-

ne veksle fra det ene lokale område til det annet, men det var dog visse grunnleggende momenter som gikk igjen fra land til land.

Man kan naturligvis kalle dette kulturforniss, og man kan vel heller ikke komme helt bort fra, at kristendom som religiøs betingelse periodevis og forskjellige steder neppe har gått i dybden. Man kan derfor snakke om en kristen kulturpåvirkning til forskjellige tider, og en kristen livsoppfattelse, som muligvis har vært konsentrert til særlige grupper i visse kultursamfunn.

Keiserdømmet, såvel det romerske som det germanske, ble en beskytter av denne enhetskultur med kristne innslag. Det ble startet misjonstiltak i nye områder, selv om det må medgis at misjonsiveren sjelden var betinget av bare edel idealisme.

I kjølvannet på den romersk-germanske kultur fulgte de kristne menigheter utover hele Europa, ikke minst i Norden, men det gikk sikkert lange tider før det på noen måte kunne sies at man sto overfor et kristent land.

Den tyske reformasjon slo et merkbart hull på den europeiske enhet. Den kristne tysk-romerske kultur ble til en lokalbetinget kultur, og med den kristendommen som kirkefenomen. Den kristne kirke ble avhengig av nasjonalstaten, i hvert fall i store deler av Sentraleuropa og Norden, og det skjedde en merkbart adskillelse av det profane og det religiøse moment i europeisk kultur. De kristne menigheter ble igjen henvist til en utbredt diasporatilværelse, idet det i stor stil kom an på, hvilken religion statsmakten foretrakk.

Her i Norden ble som bekjent kristendommen i sin romerske form nesten totalt utryddet i løpet av fire hundre år.

For ikke å bli misforstått, skal det selvfølgelig medgis, at det andre steder i Europa, ikke minst på den annen side alpene, skjedde en svekkelse av den reformatoriske kultur, som i mange egne forsvant i løpet av ganske kort tid etter år 1600, og de få reformerte samfunn som overlevde har levet noe nær en ghetto-tilværelse gjennom flere århundrer.

I moderne tid har ikke-kristne strømninger gjennomsyret det europeiske samfunn på forskjellige områder, så man kan neppe lenger snakke om en enhetlig kristen europeisk kultur. Den kristne kirke, katolsk, ortodoks, luthersk, reformert eller noe annet representerer ikke lenger én kirke, men mange, og disse mange og ofte forskjellige kirker formår ikke lenger å holde, enn si skape, en kristen kulturholdning i Europa. Hver for seg og mellom hverandre lever de i en diaspora i et sekularisert samfunn, som egentlig ikke har noe å si kristendommen, og som beveger seg i tankebaner og med midler, som står kristen idegrunnlag fjernt.

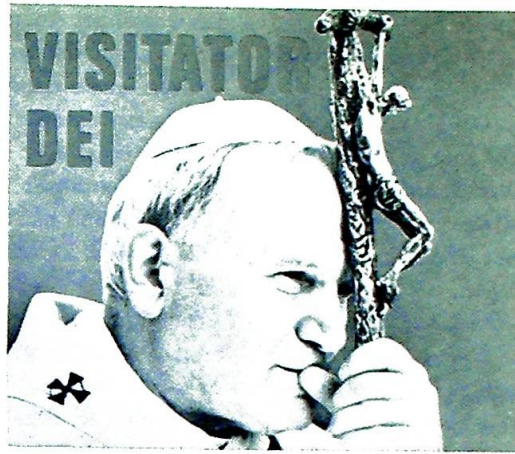
Den kristne kirke i Norden befinner seg i samme situasjon som andre steder i Europa. Den tyske reformasjon fikk også her hos oss alvorlige kulturelle følger, selv om man i hvert fall fra katolsk hold må være meget takknemlig overfor de lokale folkekirker som oppsto på Reformasjonens grunn og som særlig i Danmark og Sverige har formådd å bevare vesentlige kulturverdier, som andre steder synes å være gått tapt.

Ikke desto mindre må man allikevel erkjenne, at det forsvant noe vesentlig både religiøst og kulturelt ved den mer eller mindre voldelige innføring av Reformasjonen i våre nordiske land, og det ble ved lov forbudt å mene noe annet enn det staten sto for i religiøs henseende. Et moment vi inntil langt opp i vår tid har hatt vanskelig for å frigjøre oss fra.

Den sekulariserte kultur har, om noe sted, fått innpass i Norden. Kristendommen befinner seg defor i meget utstrakt grad i en diasporasituasjon, selv om staten i de nordiske land tradisjonelt støtter et bestemt kirkesamfunn. Det synes derfor å være en nokså gitt sak, at de fleste av de kirkesamfunn og religiøse grupper som finnes i Norden bør stå sammen for å forsvare felles interesser og for i fellesskap muligjøre en videre forkynnelse av det kristne budskap på nordisk grunn.

Den katolske kirke, og dermed i utstrakt grad felles europeiske kulturpåvirkninger, ble stanset i midten av det sekstende århundre. Selv om spredte forsøk på en tilbakevending ble forsøkt, så må man helt opp omkring midten av forrige århundre før man kan snakke om en romersk katolsk ekspansjon på nordisk grunn. Denne ekspansjon har dog ikke vært sterk nok til i nevneverdig grad å øve større kulturell, enn si religiøs, påvirkning utover visse lokalsamfunn. Og de katolske menigheter i Norden er fortsatt spredt og medlems-tallet er svært beskjedent.

Meget kan tyde på, at man i hvert

fall noen steder, i høy grad er henvist til å «betjene» meget sammensatte grupper av katolske kristne, og det kan komme til å gå ut over det mere utadgående arbeide. Det eiendommelige er imidlertid, at nettopp dette moment synes i noen grad å overflødiggjøre voldsomme ytterliggående apologetiske tiltak.

Diasporasituasjonen i Europa er således, religiøs, kulturell, på mange måter en felleskristen situasjon. På denne bakgrunn er det forståelig, at mange kristne grupper har forsøkt et utstrakt samarbeid i erkjennelse av det positive i den felleskristne europeiske kulturarv.

Det synes imidlertid å være en vanskelig sak å hevde seg enhetlig og å peke på det verdifulle i det man i fellesskap står for. Den felleskristne diasporasituasjon er derfor et totalt faktum både kulturelt og religiøst.

Kristendommen er i sitt vesen av ekspansiv natur. Det er derfor en gitt sak, at man fra kristen side gang på gang peker på de positive verdier som kristendommen er i besittelse av. Det er bare som om det ikke viser seg mulig å komme frem til felles tiltak, som i sammenheng betyr noe i europeisk kulturliv og religiøs debatt. Når Roma taler, jo så lytter man, og når de tyske lutherske biskoper utsender en felles erklæring, har man heller ikke noe imot å lytte. Men det synes vanskelig å utrette noe på dette spredte grunnlag. Den kristne kultur synes å være gått i stå i sin utvikling, og synes å ha gått opp i den heterogene kulturoppfattelse.

På bakgrunn av denne situasjon kan det i hvert fall sees som et sterkt positivt trekk, at paven har avlagt besøk i Den tyske Forbundsrepublikk.

Det skal nemlig ikke bare betrak-

tes som et besøk av mer eller mindre «politisk» betydning, men også som en kulturell gestus, ikke minst rettet mot områdene i Nordtyskland og Skandinavia. Det var ikke helt tilfeldig at paven på sin rundreise i Forbundsrepublikken valgte å avsette en dag til byen Osnabrück. For det første har Osnabrück 1200 års jubileum i år, og for det annet er Osnabrück i stor stil senter for både den religiøse og den økonomiske målretning i Skandinavia og det øvrige Norden, når tallet gjelder den katolske kirke.

Det er en historisk kjennsgjerning, at de nordiske konger, i særdeleshet danene, søkte kontakt med de tyske keisere, om ikke annet så av militære grunner som forsvar mot de ville saksiske stammer omkring Elben.

Disse kontaktforsøk var ikke helt betingelsesløse fra keiserens side, og det førte som oftest til at man ønsket å sende kristne misjonærer til Norden. De unge nordiske kirker som således oppsto, fant derfor naturlig tilknytning til de store byer med blomstrende bispeseter som Hamburg-Bremen, Hildesheim og ikke minst Osnabrück.

Etter Reformasjonen var det selvfølgelig, at restene av den katolske kirke i Norden, hvis man kan tale om en slik, canonisk ble styrt av biskopene i disse nordtyske byene, og dette forhold har vart ved inntil det igjen ble mulig å opprette hierarkiet på nordisk grunn. Selv etter at selvstendige katolske biskoper nå residerer i Norden, erkjenner man avhengighetsforholdet, ikke minst i økonomisk hen-

seende, til de tyske katolske bispedømmer, og her står Osnabrück ganske sentralt.

Pavens besøk i Osnabrück må derfor i høy grad sees som en gestus rettet mot katolikker i den nordtyske og den nordiske diaspora. Det var derfor også en ganske gitt sak at biskopen i Osnabrück, dr. Helmuth Hermann Wittler, innbød nordiske katolikker til å møtes med paven i denne tradisjonsrike katolske bispestad.

Paven hadde selv bedt om å få lov til i hvert fall å treffe de nordiske katolske biskoper in plenum ved denne leilighet, og formannen for den nordiske bispekonferanse, biskop John W. Gran, Oslo, ble innbudt til å konselebrere messen sammen med paven på Stadion Illoshöhe, hvor 140 000 mennesker var samlet.

Det var en katolsk begivenhet fremfor alt. Imidlertid pekte den langt ut over snevre konfesjonelle grenser, ikke minst i erkjennelse av, at katolsk kultur er en felleskultur for alle i Europa boende mennesker. I den ånd hadde man derfor innbudt representanter for både de reformatoriske kirker og for det jødiske rabinat, og det var ikke tale om, at disse religiøse samfunns representanter ble henvist til å sitte avsides. De ble i sterk anerkjennelse av deres betydning som jevnbyrdige åndsfeller anbragt nær alteret blant representanter for de sivile myndigheter såvel som for det stedlige romersk katolske domkapitel.

At pavens besøk i Osnabrück i særlig grad var en gestus til de kristne menigheter i den nordtyske og skandinaviske diaspora, kom tydelig frem i hans preken ved høymessen på Illoshöhe stadion den 16. november. Han tok sitt utgangspunkt i dagens tekst, hvor evangelisten Johannes i Christi avskjedsbønn så for seg, hvordan de første kristne menigheter ble dannet. De var vokst ut av ganske beskjedne vilkår, først i Palestina, senere, etter de første forfølgelser, ut over Antiochia og Lilleasia, og så i Europa. Paven forklarte, at evangelisten gjennom dagens Evangelium, ville trøste og styrke disse små grupper av troende, som han skrev til, og om hvem

man i sannhet kunne si, at de befant seg i «adspredelsen».

Paven hilste deretter de nordtyske stifters representanter, både geistlige og lege. Trass i et nokså dårlig vær, var representanter fra mange steder i Nordtyskland møtt frem med sognebannere. Fra Flensburg og Neumünster i nord til Cloppenburg og Vecta i den sydlige del av dette store bispedømme. I særlig grad henvendte paven seg til den skandinaviske gruppe, som besto av ikke mindre enn 100 personer med deres biskoper.

Paven uttalte bl. a. følgende:

«Den øverste hyrde for den kirke, som lever som en enhet i den menneskelige mangfoldighet, har nå kommet til dere for sammen med dere å takke Gud for troens mot og å styrke dere i dette, for at dere videre fremover kan være levende vitner for frelsen i Kristus.»

Johannes Paul II skisserte deretter situasjonen blant katolikker i den tyske diaspora, idet han pekte på den store forskjell og de forskjellige vanskeligheter som situasjonen i mange stifter bød på, ikke minst fordi man ennå 30 år etter krigens slutning, kunne spore påvirkninger av de voldsomme omveltninger, som for eksempel flyktningestrømmen fra øst, var årsak til. Han kom her inn på de store ofre tyske katolikker hadde ytet, ikke minst i økonomisk henseende, ved bygging og innredning av nye kirker og menigheter, et moment som paven understreket som et tydelig vitnesbyrd om de enkelte troendes fasthet og bestandighet i troen.

For å understreke det nære samarbeide som nettopp på grunn av de store felles vanskeligheter har preget gjenoppbyggingen av den tyske kirke, sa paven videre:

«Som et tilbakeblikk på utfoldelsen av det kirkelige liv i disse vanskelige år, tenker vi også med takknemlighet på de mange evangeliske kirker i dette land, som gjennom lange tider har åpnet sine dører også for katolske kristne og på den måten har gitt deres sjelesørgere muligheter for å samle deres spredte får.»

«Fremfor alt må jeg oppmuntre

dere til i oppriktig tro å søke å fordype deres kontakt med deres evangeliske medkristne. Den økumeniske bevegelse i de siste ti-år har klargjort det for dere, hvor nær de evangeliske kristne i deres gleder og sorger er forbundet med dere, og hvor meget felles dere har sammen med dem, der hvor dere såvel som de ærlig og konsekvent lever i troen på Vår Herre Jesus Kristus.»

Paven fortsatte deretter med å oppmuntre til fortsatt gjensidig forståelse til felles gagn og glede, idet han pekte på innholdet i Jesu ypperste-prestelige bønn:

«Jeg ber ikke for dere, men for alle, som ved ordet tror på meg.» — «... derfor tør vi tillitsfullt håpe, at alle økumeniske samtaler, all felles bønn og handling av kristne av forskjellige konfesjoner er i denne Jesu inderlige bønn: «At dere alle må være ett, like som du Fader i meg, og jeg i deg.»

Av denne enhet avhenger troverdigheten av frelsens budskap ved Kristi død og oppstandelse.»

Johannes Paul II understreket dog, at Jesus hadde satt en eneste betingelse for virkeliggjørelsen av det kristne brorskap: Kjærligheten! —

«Vi kan så bare virkelig be og virke i økumenisk ånd, hvis vi bevarer kjærligheten til Kristus og til hverandre og gjør den til grunnlag for alle bestrebelse for å komme til en dyperegående enhet.»

Med særlig henblikk på de skandinaviske katolikkens nærvær, kom paven så inn på den broderlige hjelpsomhet og den gjensidige hjelp de tyske menigheter imellom. Han nevnte her opprettelsen av Bonifatiuswerk og Ansgarswerk, som i årenes løp, trass i store økonomiske vanskeligheter for de enkelte katolikker, hadde støttet særlig katolikker i Norden.

Han sa deretter: «Å være kristen i en diaspora skal være drevet av bevisstheten om å høre til et større fellesskap av mennesker: til Guds folk blant alle mennesker på jorden. I adspredelsen er dere også sammen med deres prester og biskoper på mange

måter forbundet med deres kirke utover hele deres land og derfor også med verdenskirken. Derfor ser jeg det som et lykkelig tegn, at jeg som kirkens overhyrde på den annen dag av min tysklandsreise, nettopp i denne bispestad og sammen med de forbindelser dere har inntil det ytterste Nord kan være i deres midte og sammen med dere kan feire den hellige Eucharistie.»

Ved offergangen bragte forskjellige katolikker fra forskjellige områder av det vidstrakte bispedømme gaver til paven. Der var en sjømann fra Hamburg, en kroatisk skipsrørlegger fra Kiel, en 72 årig billedhugger fra Osnabrück, en 18 årig gymnasi-elev, en koreansk sykepleier fra Hamburg o. m. a. —

Ved kommuniensutdelingen utdelte den hellige fader selv kommunionen til bl. a. 20 tidligere krigsfanger i Russland, ledere for forskjellige ordenssamfund i bispedømmet Osnabrück, lederne av bispedømmets pastoralråd m. fl.

I anledning av det sjeldne besøk, hadde man ført de kostbare helgenskrin til St. Krispin og St. Krispinian, som til daglig befinner seg i Domkirken i Osnabrück, og ved festlige leiligheter blir plassert på høyalteret, ut på Stadion.

Det bokbind som evangelieboken under messen var svøpt i, er opprinnelig en gave fra den tyske evangelisk lutherske kirke i Hannover, som ble overrakt biskop Wittler av den lutherske biskop dr. Eduard Lohse i anledning av Bispedømmet Osnabrücks 1200 års jubileum i sommer.

Etter messen på Illohöhe stadion kjørte paven inn til Osnabrück, hvor han i domkirken bad Angelus med de fysiske utviklingshemmede. Han talte her om kjærligheten og omsorgen for de som har det vanskelig, og understreket at denne begivenhet i Osnabrücks domkirke ikke skulle sees isolert, men taes som et symbol på at Guds kirke er sammen med hver eneste, som har det vondt utover hele Tyskland.

Paven gikk inn på det vesentlige i selve Angelus-tanken, at Gud hadde kalt hver enkelt i sin stand og på sitt sted til å være et redskap for menneskers frelse. Den kristne kirke har derfor et meget stort forbilde i Den hellige jomfru, som sa ja til det umulige. Det gjelder derfor om for mennesker i dag som til alle tider å si ja

til Gud, å si ja i lidelsens stund, å si ja til hjelpsomhetens kall, og ikke minst å si ja til å tjene både Ham og sine medmennesker.

Pavens besøk i Osnabrück var en håndsrekning til enkeltmennesket. Det var en håndsrekning til den lille flokk, som trass i all sin litenhet er en del av den store. Det var en tilkjenne-givelse av, at ingen skal være alene, og at man sammen kan utrette store ting i Herrens navn. Pavens besøk i Osnabrück var en forkynnelse av kjærlighetens budskap til alle mennesker og en stadfestelse av, at ut av kjærligheten fostres mennesket, og bare gjennom mennesket kan den kristne kultur skapes, som har idealene i behold.

Svend Aage Rasmussen

HVOR KOMMER PENGENE FRA?

I flg. Katolsk Kyrkotidning i Stockholm har organisasjonen «Diaspora Internationalis / Niels Stensenwerk», som er den tyske diasporahjelps takorganisasjon i de siste tre år, støttet katolske diasporamenigheter i Nord- og Mellomeuropa med 176,1 millioner tyske mark (ca. 520 mill Nkr.). — Denne opplysning er blitt formidlet gjennom den Nordiske katolske biskopkonferanse, som flere ganger i høst har vært samlet til drøftelser.

Bispekonferansens leder er som bekjent biskop Gran, Oslo, men man har forøvrig konstituert seg med et presidium, som foruten biskop Gran består av biskop Verschuren, Helsinki, og biskop Hubertus Brandenburg, Stockholm. Dette styres oppgave er å holde bispekonferansen «i gang», idet man behandler løpende forretninger og tilrettelegger den samlede bispekonferanses følgende møter.

Den siste bispekonferanse her i Norden fant sted i begynnelsen av november måned i benediktinerklostret Nütchau mellom Lübeck og Hamburg. Alle de nordiske biskoper reiste deretter til Osnabrück, idet pave Johannes Paul II personlig hadde bedt om deres nærvær under sitt opphold i denne byen.

Jul 80

Hvor er Barnet
Hvor er Gleden
Hvor er Lyset
Julefreden?
Hvor er Håpet
Hvor er Troen
Kjærligheten
finns det noen?

Kjære lille Jesusbarn, — det er så vanskelig å få øye på deg mellom alle Nisser og Griser og Prislapper og Glitter og Reklame.

Det er så vanskelig å høre din lille stemme blant alle lydene fra høyttaleranlegget som spiller julesalmer mens kassa-apparatet klirrer og trekkoppbilene kjører og tilbudene ropes ut. Kjære lille Jesusbarn, — du trengte ikke stereoanlegg eller motorsykel eller alpinutstyr eller gaven «til den som har alt».

Du trengte bare det som ikke kan kjøpes for penger:
Ømhet — Omsorg — KJÆRLIGHET.
Guds gave til oss — nedlagt i oss alle.
Cm. Be.

Den Nordiske Bispekonferanse holdt denne gang sitt høstmøte i benediktinerklostret St. Ansgar, Nütschau i Slesvig.

Egentlig skulle møtet ha funnet sted i Johannesgården ved Göteborg, men ble av praktiske grunner forlagt til ovennevnte kloster etterat samtlige biskoper hadde takket ja til biskop Wittlers invitasjon til å delta i Pavemessen i Osnabrück den 16. november.

I sentrum av drøftingene stod den nylig avsluttede romerske Bispesynode over temaet «Den kristne familie i dagens verden». Biskop Gran, som deltok på Synoden som Bispekonferansens representant, analyserte opplegget og redegjorde både for tilblivelsen av den pastorale Erklæring til de Kristne Familier som ble offentliggjort ved Synodens slutt, og for de 43 proposisjoner eller forslag som gradert fortrolig ble overrakt Paven ved samme anledning.

Bispekonferansens medlemmer ga uttrykk for en viss betenkheth ved at så meget av det forarbeid som var gjort verden over både på menighets- og bispedømmeplan og av Synodens eget generalsekretariat, ikke syntes å komme tilstrekkelig til sin rett under forhandlingene i Roma.

Bispekonferansen utarbeidet et forslag til Synodens permanente hovedkvarter som et bidrag til det stadige arbeid som pågår for å lette Synodens funksjonsmåte.

På den annen side var det meget oppmuntrende å kunne fastslå at alle anliggender kunne fremføres i full frihet, selv når disse måtte forventes å være heller omstridte, som f. eks. de fraskilte og gjengiftes eventuelle adgang til botens og alterets sakramenter.

Bispekonferansen hadde som vanlig en lang saksliste som bl. a. omfattet forberedelsene til den Eukaristiske Verdenskongress i Lourdes sommeren 1981, visse økumeniske spørsmål, opptagelsen av konvertitter i Kirkens fulle felleskap, liturgiske og særlig kirkemusikalske spørsmål samt økonomiske saker.

Bred oppmerksomhet ble viet samordningen av de nordiske fasteaksjoner og bruken av de innsamlede midler.

Et annet viktig emne var den grunnordning som Bispekonferansen har utarbeidet i forbindelse med den ønskede innføring av det faste diakonat i flere av våre land, en ordning som nu er forelagt Sakramentskongregasjonen i Roma til den nødvendige godkjenning.

Den Nordiske Bispekonferanse som omfatter Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges overhyrder, kommer normalt sammen to ganger i året. Ikke bare konkrete saker som nevnt ovenfor har her sin plass, men også en utveksling av synspunkter og erfaringer, utredning av pastorale, kirkerettslige og andre spørsmål av felles interesse, som alt innebærer en gjensidig berikelse og i neste omgang kommer de enkelte kirkedistrikt til gode.

Det er ikke minst dette vennskapelige samvær — som denne gang innbefattet en sightseeing-tur gjennom Hamburg der særlig byens havn og den evangelisk-lutherske hovedkirke St. Michaelis var gjenstand for spesiell interesse — som gjør konferansen så uunnværlig for oss som deltar.

Oslo, 30.11.1980

† John W. Gran
Biskop

REDAKSJONELT:

Om gleden

Så er vi godt på vei inn i julen igjen. Skal vi så ikke for en gangs skyld være hyggelige. Jo, det skal vi, og vi skal skynne oss å være det.

Vi skal være hyggelige, for julen er gledens tid. Det er det tidspunkt på året, hvor mennesker har den største sjanse for å kunne være livsbekreftende overfor medmennesker. Gud skjenket oss gleden, hvis vi tror Juleevangeliet, og har vi mottatt gleden, så har det menneskelige liv fått dimensjon. Av den dimensjon kan vi formidle vår glede til gagn for våre omgivelser.

Hvis man skal være helt konkret og formidle både hyggen og gleden, så er mulighetene jo rikelige i juletiden. Barna, familien, men også de som står utenfor vår nære krets, kan vi nå med glede. De sitter kanskje en gammel mann på et aldershjem. Ingen besøker ham, ja, man behøver i dette tilfelle ikke legge skylden på barna, kanskje har han ingen . . . , men nå ja, der er det da en mulighet for å kunne formidle glede.

Vi kan også tenke på å bringe hygge til dem som gråter, det er flere enn vi tror; eller, ja hvorfor ikke, til dem som skal jobbe i den helige juletid. Hvorfor ikke sende trikk-konduktøren et smil?

Den største juleglede er å være livsbekreftende overfor sine omgivelser. Så er man et ledd i skapelsesprosessen, og man er i harmoni med både himmel og jord. Vårherre visste noe om det, da han skapte julefesten. Han ga en julegave til hele menneskeheten da: et lite nyfødt barn, men med løfte om at ingen mennesker skulle være alene mer, hverken på julaften eller ellers.

Svend Aage Rasmussen

Den Hellige Jomfru vender tilbake til Egypt

En økumenisk Mariaåpenbaring i Cairo?

Pave Paul VI er kanskje en av de mest økumenisk innstilte paver, som inntil nå har sittet på St. Peters stol. Dette kom i særlig grad til uttrykk, da han ga beskjed om at relikviene til evangelisten Markus skulle sendes tilbake til Egypt, hvor de i året 827 var blitt ført fra til Venezia av venezianske handelsfolk. Paven foranlediget at evangelistens levninger ble plassert i den koptiske katedral St. Markus i Abassio i Cairo.

Den kirkelige tradisjon forteller at Markus på et eller annet tidspunkt reiste til Egypt, hvor han bl. a. preket Evangeliet om den oppstandne Kristus og i året 68 led martyrdøden. Denne tradisjon regnes for felleseie av flere katolske såvel som orientalsk-ortodokse og visse skismatiske kirkesamfunn i det Nære Østen, ikke minst i selve Egypt.

En annen tradisjon, som regnes for felles arvegods av de fleste historiske kirker i dette område, er læren om Jomfru Maria som Guds Moder og hennes sentrale plass i frelsesplanen. På dette område går det mange forskjellige beretninger i hele det næroestlige område, men kjernen i det hele er ganske gjennomskuelig og kan sannsynligvis føres tilbake til en felles kilde.

En tredje tradisjon, som ikke alene er felles for de kristne kirker, men også for muslimene, står på bibelsk klippegrunn. Det er beretningen om Den hellige families flukt fra Herodes' avsyndige raseri og rigoristiske lovgivning. Man liker å vise til forskjellige steder, hvor den hellige familie tradisjonsmessig skal ha overnattet, drukket vann fra en brønn, hvilt seg under et oliventre, o. s. v., o. s. v. — Slik står derfor Den Hellige Marias Kirke, som på foranledning

av den styrtrike, men meget fromme koptiske familie Khalil, ble reist i 1925 mellom Khalil-gaten og Tomanbey-gaten ikke langt fra Heliopolis og direkte overfor banegården i Cairo.

Foranledningen var, at et medlem av familien hadde fått en åpenbaring om, at den hellige jomfru ville vise seg i den kirke som skulle bygges på dette sted, som tradisjonsmessig pekte seg ut som et av de steder, hvor Maria og Josef med Jesusbarnet hadde passert på flukten fra Palestina.

Selv om Khalil-familien bærer et arabisk navn, regner den seg selv for å tilhøre den koptiske minoritet i Egypt. Det var derfor ganske naturlig at kirken man ønsket å bygge, ble en kristen kirke av den koptiske ikke-romerske unerte observans. Kopterne regner seg selv for å være etterkommere av Egypts opprinnelige befolkning og arvinger til faraonenes rike. De gamle hellenere har i hvert fall skrevet om dem, og de koptiske historikere peker med stolthet på de greske notater fra antikken. — Det er i dag bare 900 000 av dem, og de er hovedsakelig bosatt i de store byer i det nordlige Egypt.

Kopterne er også stolte over å være kristne og over å representere et av de eldste kirkesamfunn i verden. Nå finnes det i dag to koptiske kirker. Forskjellen på dem er uhyre liten og neppe synlig for de som ikke er inne i de historisk-dogmatiske detaljer, men i det ytre kan man si, at forskjellen består i at omkring 35 000 koptiske kristne med deres biskoper er i kommunion med biskopen i Roma, mens den monofysitiske koptiske kirke står utenfor. Ennvidere kan man regne med at 55 000 har sluttet seg til forskjellige evangeliske kristne samfunn i Egypt.

Den Hellige Marias Kirke tilhører den monofysitiske koptiske kirke, som på sin vis kan regnes som «den klassiske

koptiske kirke». Den feirer messen helt på samme måte som sin med Roma unerte søsterkirke, og adskiller seg bare fra den på samme måte som flere andre orientalske kirker, bl. a. den abyssinske og den armenske ved at den mener, at det er vanskelig å skjelve mellom den guddommelige og den menneskelige natur i Kristus, hvorfor den hevder, at det guddommelige i Kristus overskygger det menneskelige. Det var et stort strids-spørsmål engang i slutten av det femte århundre og resulterte i flere store skisma.

Men monofysittene er selvfølgelig kristne, hva enhver moderne kristen vil medgi, og en stor del av den felleskristne arv fra kristendommens aller første tid er bevart av de monofysitiske kirker i både Asia og Afrika inntil nå. Således også læren om Gudsmoder. Den hellige jomfru står meget sentralt i den katolske kirkes tradisjon og teologi og har også avsatt særpreget spor i den koptiske kunst opp gjennom tiden.

Læren om Jomfru Maria er nok felles romersk katolsk, ortodoks og således også en koptisk doktrine, men det er også noe annet. Den er i høy grad, og det gjelder alle de her nevnte kirker, en folkelig tradisjon, som gjennom tidene har gitt seg forskjellige uttrykk. Alle i den romersk katolske verden kjenner begivenheter som åpenbaringene i Lourdes, Fatima, La Salette og mange andre steder, og hvorledes disse manifestasjoner i høy grad har opptatt den jevne befolkning, likesom man trass i alt må erkjenne, at det ofte ved slike anledninger har vært helt alminnelige mennesker som har vært implisert i dem.

I vår vestlige verden hører vi sjelden om offentlige Maria åpenbaringer utenfor vår katolske kirke. Dermed er selvfølgelig ikke sagt, at de ikke har funnet sted. Med hensyn til åpenbaringer i Egypt kan man ikke peke på mange i nyere tid, og man regner med å måtte hele 900 år tilbake i tiden, hvis man skal tale om at den hellige jomfru har vist seg innenfor den koptiske kirkes område.

Paul VI's gestus overfor den koptiske kirke var av umiskjennelig økumenisk karakter og sannsynligvis et utslag av

en erkjennelse av, at Egypt i fortiden har vært et strålende eksempel på en sammenhengende økumenisk kristen kirke inntil muslimenes erobring. Man kan også peke på, at den egyptiske kirke i dag har økumeniske aspekter, omenn av et helt annet slag, idet det i dette land i meget stor grad finnes adskillige forskjellige kirker, ikke minst ikke-katolske, hvorav mange som før sagt kan vise til meget gamle tradisjoner. Det økumeniske aspekt her spiller på stor tradisjonell enhet, men historisk forskjell. Ritus er ofte én for fleres vedkommende, og ønsket om fellesskap hverandre imellom er meget stort.

Når man derfor snakker om de kristne kirker i Egypt, kan man tydelig peke på både historiske og kirkelig-økumeniske fellestrekk. Kan man ut i fra dette komme og påstå muligheten av mariaåpenbaring i Egypt i nyere tid? — Hvor for skulle man ikke kunne det? —

Den nyere tid har nettopp åpenbart, at det faktisk ikke finnes særrettigheter og monopoler på åndelige manifestasjoner innenfor noe kristent samfunn. Bibelen taler vel egentlig om det samme. Pinsevekkelsen f. eks. er vel et tydelig bevis på dette. Intet samfunn, ingen gruppe eller kirke som mener å bekjenne seg til Kristus synes å ha monopol på det å tale i tunger. Det vil derfor være nok så nærliggende å anta, at heller ikke den romersk katolske kirke har monopol på f. eks. mariaåpenbaringer.

Så kan man tillate seg å spørre, jamen hva har dette å bety? Det har det å bety, at det ser ut til at Gud engang imellom minner den kristne kirke om at ikke alt kan fattes gjennom de menneskelige erkjennelseskanaler, og det ser ut til, at det trass i alt også er historisk belegg for at Gud fra tid til annen griper inn i den menneskelige histories forløp. At dette skjer på økumenisk bakgrunn er vel neppe til å undre seg over i vår tid. Det har selvfølgelig intet med den enkelte persons frelse å gjøre, om man tror på åpenbaringer det ene eller det annet sted i verden, men det har på den annen side noe å gjøre med at Gud viser sin solidaritet med den menneskelige familie på tvers av alle grenser og alle menneskelige erkjennelsesformer.

Det er nemlig meget rart, at mariaåpenbaringene i Cairo i 1968 og senere ikke i første omgang ble oppdaget av noen kristne, men tilfeldig ble observert av et par muslimske mekanikere, som arbeidet på natteskift ved det kommunale bussverksted like overfor den koptiske kirke, hvor Maria viste seg i et strålende lys bak en av kuplene.

Man kan selvfølgelig si, at det ikke var noe tilfelle, at det var et par mus-

«Nonnen» viste seg på kirkens tak, hvor hun spaserte rundt mellom kuplene.

limer som så dette syn, for det er nå engang flest av dem i Egypt.

Sant nok, men åpenbaringen fikk også følger for de islamitisk troende. Som vanlig ved slike åpenbaringer fulgte det også her uforklarlige helbredelser i kjølvannet, og disse helbredelser var på ingen måte begrenset til kristne.

Interessant er derfor den offisielle regjeringsmeddelelse som ble sendt ut gjennom informasjonsministeriet:

«Undersøkelsene medga at Den heliligste jomfru har vist seg inntil 27 ganger i forskjellige lysstrålende former. Forut for noen av disse manifestasjoner viste det seg også lysstrålende duer.

Mariaåpenbaringene i Cairo vakte selvsagt stor oppsikt i Egypt, men er eiendommelig nok blitt lite kommentert i den europeiske presse. At det ikke har skortet på kirkelige kommentarer, er ganske klart, og representanter for både den koptiske, den romersk katolske, de gresk-ortodokse og de evangeliske kirker i Egypt har gitt tydelig uttrykk for, at de mener, at åpenbaringene såvel som de påfølgende uforklarlige helbredelser er ekte. Inntil videre har pave-stolen forholdt seg taus, hvilket man fra offisiell kirkelig-økumenisk side i Egypt mener skyldes, at man i Roma aldri har mottatt noen offisiell henvendelse fra den koptiske kirke angående Gudsmoders åpenbaring i Cairo.

Hva skjedde det så natten mellom den 2. og 3. april 1968 i garasjen på banegårdsområdet i Cairo? Som sagt så gikk et par skiftarbeidere og kontrollerte bussene i garasjen, da de plutselig oppdaget en nonne på taket av kirken på den annen side av gaten. Nå er nonner heller ikke i Cairo noe særsyn, men det virket jo temmelig eiendommelig at en nonne krøp rundt på taket av en koptisk kirke og tilsynelatende klamret seg til korset på den største kuppel. Den første reaksjon hos de to arbeidere var at nonnen forsøkte å begå selvmord ved å kaste seg ut fra kirkens tak, så derfor sprang den ene så hurtig han kunne for å få fatt på sognepresten, mens den annen ringte til brannvesenet. Presten ble klar over, at det ikke var tale om noen selvmordskandidat, men at det var ved å skje noe overnaturlig. Grunnen til denne erkjennelse lå i at det ikke er så helt vanlig at mennesker hverken ved dag eller natt omgis av strålende lys. Kirkens tak, dens forskjellige kupler og den øverste murkant var omgitt av lys av uforklarlig art. Ikke nok med det, damen beveget seg hele tiden mellom kuplene og også hun utstrålte lys.

Ganske snart tiltrakk begivenheten seg mange mennesker og flere tilskuere beretter om, at de strålende lys som om-

(Forts. side 22)

St. Clemente

Av Marianne Gihle Jespersen

I via Laterano di S. Giovanni i Roma ligger 1100-tallsbasilikaen St. Clemente. Basilika er en antikk bygningsform som ble overtatt og forandret av de kristne. De første store kristne kirkene ble oppført på 400-tallet. De tidlige kristne basilikaene hadde et rektangulært grunnplan og et halvsirkelformet tilbygg, apsis, i den enden der høyalteret ligger. Etter hvert ble ofte sideskip føyet til. Mange basilikaer bærer derfor preg av å være påbygd og forandret i forskjellige tidsepoker, og dette er også tilfelle for den yngste St. Clementekirken, som foruten middelalderkunst også rommer kunst fra renessanse og barokk. Den nåværende kirke er bygget på grunnvollene etter St. Clementekirken fra 400-tallet.

For bedre å forstå St. Clementes historie og hva kunstverkene i denne kirken uttrykker, er det nødvendig å tilføye noen holdepunkter i Romas historie fra Konstantin den store og opp gjennom middelalderen.

På 1000-tallet fikk stridighetene om pavedømmet betydning for St. Clementekirkens historie. Normanneren Guisgard ville innsette Clemens III som pave istedenfor Gregor. Under kampene som fulgte ble Roma påført store tap og mange romere ble drept. St. Clementekirken ble ødelagt. Allerede på 1100-tallet begynte imidlertid gjenreisningen av St. Clemente på restene av den gamle kirken. Etter oppdrag av kardinal Anastasius ble det som var igjen av 400-tallsbasilikaen fylt igjen, og en ny basilika med et trangere skip ble reist over. Denne kirken har en enkel, rektangulær oppbygging, delt i et hovedskip og to sideskip, som er skilt ut med søylerekker. Mellom søylene er det buer.

Over søylerekkene er det rektangulære vinduer fra det 18. århundre,

men de opprinnelige vinduene fra senmiddelalder var runde og elliptiske. Maleriene mellom de nåværende vinduene er laget av anonyme kunstnere fra 1700-tallet, men opprinnelig var alle kirkeveggene nakne, og det nå dekorerte taket hadde kun takbjelker.

Samtidig som denne middelalderkirken er blitt tilføyd viktige forandringer i senere tidsepoker, bærer den tydelig preg av, og har sammenheng med sin forløper, firehundredtallsbasilikaen: De hvite og fargete marmorplaten som omslutter koret er blitt fraktet fra den underliggende basilikaen, og de er blitt forandret for å passe til koret i det smalere kirkeskipet. Disse marmorplaten har tidlige kristne symboler som fisk, due og vinranker, og de var en gave til den eldre kirken fra pave Johannes II (535-55). Kanopéen over høyalteret, som sies å romme St. Clementes relikvier, er også fraktet fra den eldre kirken, sammen med bispestolen.

Typisk for italiensk middelalder er den meget høye prekestolen med de to mosaikklysestakene til venstre for alteret. Taket i St. Clemente er flatt. Hovedinngangen er i dag stengt, og det brukes en inngang i venstre sideskip, direkte fra gata.

Det halvsirkelformede utbygget ved høyalteret, apsis, er dekket med mosaikk som er godt bevart. Apsismosaikken høyner basilikaen med sine fargerike og dekorative former. Den har gullgrunn, og fargene er hovedsakelig kjølige: grønt, blått og blåsvart. Denne kontrasten mellom kjølige farger og gull er i hvert fall det en først oppfatter når en ser mosaikken på avstand, men går en nær den, oppdager en at brunrødt og til og med rødt er anvendt. Konturene rundt figuren er svært variert, og noen ganger utelates de helt.

Kraftige grønne spiraler av akanthus, som alle har sammenheng med hverandre, slynger seg over hele mosaikken, og står i nær forbindelse med korset. På nært hold oppdager en at disse stenglene og bladene ikke er helt entydig grønne, men gulgrønne og gressegrønne med kraftige blåsvarte skygger. De vokser ut fra en basis, en akanthusplante ved korsets fot. Enheten mellom akantusranken og korset kan betegnes som livets tre.

Mosaikkflisene (tesserae) ble avsatt ovenfra og ned, og øverst i apsis forekommer teltformen, som er en overlevning etter antikken. Denne formen føyer seg etter apsisens form, liksom en halvsirkel. Rett under teltformen på midten ser en Guds hånd strekke seg ned mot korset.

Korset, som står sentralt i komposisjonen, er blåsvart mot gullgrunnen. Det buer seg svakt etter apsisens form. Hvite duer, som danner ornamentet på korset, vender annenhver gang mot venstre og høyre, slik at de får en ornamental funksjon. De har røde bånd om hals og stjert. Korset ender i akanthusplantens utspring og danner en slags enhet med den.

Kristusfiguren er framstilt med bøyd hode som er omkranset av en gullgloria med turkis innfelt og rød kontur. Ansiktstrekkene er kraftig markert med harde, mørke konturer. Bryst- og magemuskler er markert med svakere konturer. Kropps- og ansiktsform er modellert med hvitt, mens skyggene er brune eller brunrøde. Armene virker svært lange i forhold til resten av kroppen. Ved Kristi føtter, langt over korsets slutt, står Maria og apostelen Johannes. De holder hendene fram mot korset og bøyer seg framover. Ingen av dem har glorie. Maria er kledd i blått og har hodet tildekket. De to står inne i en grønn tornekrans som gjentas noe lengre oppe i mosaikken.

Mariaskikkelsen er tegnet med konturer som varierer fra hvitt og gull til mørk blått. Foldene i klesdrakten hennes er sterkt stilisert, men samtidig svært detaljert. Ansiktet hennes har røde kinner, store øyne og liten munn, neseryggen er en streng mørk strek. Øyen-

brynene og øynene er tegnet slik at de uttrykker sorg og fortvilelse.

På mosaikken finnes også framstillinger av andre helgener, og det er påfallende hvor forskjellige disse er i forhold til Maria og Johannes. St. Ambrosius, f. eks., er mye mindre realistisk framstilt. Hodet er stort i forhold til kroppen, armene er lange, og bena avviker helt fra en realistisk framstilling. Hånden holder ikke i en bok, men ligger utenpå den. Noe annet interessant ved denne skikkelsen er at konturene varierer fra blåsvart til rød. De andre helgenene har også røde glories. I middelalderen var det vanlig å rangere hellige personer ved å variere gloriene. Den høyeste lysglans betegnet høyest hellighet.

Fra Kristi sår renner det blod ned til utspringet for livets tre. Der nede under akantusrankene løper en flod, hvor forskjellige dyr går og drikker: Hjort, påfugl, pelikan og andre fugler. Fisk hopper i vannet.

Mellom akantusrankene finnes andre blomster og vekster, f.eks. små røde, spinkle blomster som minner om valmuer. Disse er nesten naturalistisk framstilt.

Dyresymbolikk var vanlig i middelalderen, og mange av symbolene er tvedyde, uten at de forskjellige tolkningene behøver å stå i motsetning til hverandre. Påfugl kan bety udødelighet, den er ofte knyttet til nattverden og Kristi blod, (for man trodde at kjøttet dens ikke kunne råtne). Den har ofte forekommet i katakombene som et paradissymbol. Hjort er ofte symbol på sjelen, og den er ofte stilt på verdensberget eller ved livets vann. Hånden er det eldste symbol på Gur, og kan også tolkes som et symbol på styrke.

De middelalderske kirkemosaikkene ble som regel utført av arbeidslag av spesialister. Mellom disse var det ofte en klar arbeidsdeling. Noen var f. eks. spesialister på tilhogging av flisene. Glass (smalto) og marmor ble hogd mot en jernplate. Også blant steinsetterne fantes spesialister på f. eks. menneskeskikkelser. Det mest anvendte format på tesserae var 1-2cm², men til enkelte detaljer krevdes det langt mindre tesserae. Fargen i glasset framkom ved å tilføye jernoksyder, og en kunne oppnå en variasjon fra transparent til mettet. For gull- og sølvtesserae trengtes en egen framstilling: Et tynt hamret lag av metall spentes ut på et flytende lag av glass (svakt farget), og oppå tilføy-

Under kirken finnes restene av et romersk mithratempel.

des et nytt tynt lag av glass. Refleksjonen i mosaikken varierer alt etter som den tynne eller tykke glasshinnen vender ut. Gullgrunner på mosaikker er typisk for både Roma og Ravenna på 500-tallet. De skulle vise Guds utstråling og overnaturlige skjønnhet.

De ferdige tesserae skulle festes til et fuktig lag med mørtel, og ca. en tredjedel av hver tesserae stikker opp. Både vertikal og horisontal stilling på tesserae forekommer.

Mosaikkene er noen av de sterkeste og best bevarte kunstverker fra middelalderen. De er viktige som budbærere av det kristne budskapet. Ofte anvendes abstraksjon og symboler for å tydeliggjøre dette budskapet.

Det spekuleres på om mosaikken fra det 11. århundre i St. Clemente er en kopi av, eller i det minste inneholder elementer fra en mosaikk som er gått til grunne i kirken under.

Gullgrunner er typisk for det 6. århundre i Roma og Ravenna, og dette forekom enda tidligere i øst-kristent område.

Herfra kom også bruken av røde og blå konturer. Men gullgrunner er heller ikke uvanlig for 11. og 12. århundre, f. eks. i de sicilianske kirkemosaikkene. Scener og figurer ble da stående mer isolert mot en gullflate, slik at det ble en streng konsentrasjon om de viktigste figurene. Ofte kunne ornamenter danne forbindelse mellom dem. I St. Clemente spiller,

som vi så, de ornamentale akantusrankene denne rollen som forbindelsesledd mellom figurene og korset.

St. Clemente drives idag av dominikanerordenen. Under ledelse av Frater Mullooly, startet i 1857 utgravningene av den underliggende basilikaen. Senere har en gravet enda lenger ned og funnet deler av en bygning fra 1. århundre og rester av en bygning og en grotte fra den enda eldre Mithra-kultusen.

Den eldste basilikaen ble bygget under pave Siricius (384-99), og den er dedikert til pave Clemens I (88-99). Både i skipet, sideskipene og forhallen, finnes fresker som er blitt svært ødelagt etter utgravningene. Skipet, som opprinnelig var bredere enn det over, er sterkt redusert, fordi veggene skal støtte kirken over.

Noe atrium forekommer ikke, men kirken har en liknende apsis med et høyalter foran. Den nåværende apsis er bygd utenpå den opprinnelige, også dette for å få støtte.

Jeg vil konsentrere meg om to av freskene i den eldste kirken: Madonnaen fra 8. århundre og Translasjonen av St. Cyrillus' legeme som ble malt på 1000-tallet. Men denne kirken inneholder også fresker som omhandler St. Clementes mysterium, og jeg skal derfor kort referere legenden om St. Clemente.

Det er uvisst hvem St. Clemente var. Noen hevder at han var Peter og Paulus' samtidige, mens andre mener han var 3. eller 4. pave etter disse. Senere forskning setter fram påstanden om at han var en friggitt slave av jødisk opprinnelse. Det er påvist at han skrev et brev til en menighet i Korint. På grunn av sin tro skal han ha blitt sendt til Krim, og siden blitt drept som martyr der, fordi han omvendte så mange.

Legenden sier at han ble kastet i havet med et anker om halsen.

Englene bygget en kirke over hans grav på havets bunn, og hvert år på Clementsdagen vek havet til side og kirken åpenbarte seg. En gang glemte en mor barnet sitt der nede, men hun fant det igjen uskadd året etter. En freske i forhallen omhandler denne hendelsen: En ser barnet sitte på havets bunn, i en liten kirke, og fiskene svømmer omkring det uskadde barnet. Til venstre i fresken ses en religiøs prosesjon og barnets mor knelende i forgrunnen.

På den andre veggen i forhallen ses Translasjonen av St. Cyrillus' legeme. Til venstre i fresken kommer et religiøst opptog rett imot. Flere av forgrunnsfigurene har glorie og de er tegnet på en meget vertikal og oppadstrebbende måte. Dette vitner om bysantinsk påvirkning.

Både ansiktene, klesdraktene og stilningene er sterkt forenklet. Figurene er tegnet med kraftig kontur. Over prosesjonen stikker kors og biskopstaver opp, noen er rette, andre står litt på skrå. I menneskemassen, korsene og biskopstavene forekommer svak romvirkning, men plutselig stikker et stort helgenansikt opp i bakgrunnen og dette motvirker rom. Som helhet er fresken holdt i flater.

Til høyre ses et tverrsnitt av en kirke, uten antydning til romvirkning. Helgenens kiste i midten av bildet vier seg ut i bakgrunnen. Kisten er sett ovenfra, mens kirken ses rett fra siden. Over kisten vaier to oljelamper holdt av et par personer som står over menneskemassen. Disse har nøyaktig samme armstilling. Inne i kirken henger forskjellige oljelamper, noe som kan tolkes som feststemning. Foran kirken står en sentral skikkelse med glorie med en skrift foran seg. Blikket hans er rettet ut av bildet, og han holder den ene hånden opp på en høytidelig måte. Hele bildet gir inntrykk av fest og høytidsstemt prosesjon. Det uttrykker på samme tid både ro og bevegelse. Som helhet er komposisjonen enkel, med sterke vertikale retninger og grupperinger av menneskeskikkelser i faste horisontale plan, men kirkebygningen skiller seg ut fra den øvrige komposisjonen og skaper fasthet og ro med sine vertikale vegger og svake buer. Billedkantens avslutning er også svakt buet.

(Dessverre kan jeg ikke komme inn på fargene i maleriet, fordi jeg mangler kilder og kun har en svart-hvittgjen- givelse).

St. Cyrillus' jordiske levninger, som i følge dette maleriet skal ha blitt fraktet til denne kirken, befinner seg da i hans grav i venstre sideskip, ved nedgangen til Mithratemplet og Clemens' hus. St. Cyrillus sies å være den som

bragte St. Clementes relikvier tilbake fra Krim, og disse ligger etter sigende ved høyalteret i den yngste basilikaen.

I høyre sideskip like ved oppgangen til kirken over, fins en nisje med en freske av Madonna og barnet. Etter utgravningen ble det påstått at dette egentlig var et portrett av keiserinne Theodora, hustruen til keiser Justinian, som på 500-tallet hersket over hele romeriket fra Konstantinopel. Sikkert er det at portrettet er bysantinsk påvirket, men nå hevdes det at fresken stammer fra 700-tallet. På grunn av likhet i formspråk vil jeg sammenlikne dette portrettet av madonna med ansiktet til keiserinne Theodora i mosaikken i Ravenna (6. årh.).

Begge ansiktene er forsiktig modellert med hvitt/farge blandet med hvitt (i fresken). Øynene er meget store i forhold til de andre ansiktsdragene, og trekkene rundt øynene er kraftig markert med mørke konturer. Neseryggen er rett og markant, mens selve nesen er forsiktig tegnet, liksom den lille munnen. Rundt øynene ligger de kraftigste skyggene, mens kinnbena markeres svakt. De ovale og regelmessige ansiktene har et smilende uttrykk. Forholdet mellom de forskjellige ansiktsdelene forteller om synet på skjønnhet i denne bysantinske perioden.

Madonnaen har ikke juveler på hodet slik som keiserinne Theodora, men hennes hodepyrd og halskjede har mye til felles med keiserinnens. På mosaikken er det imidlertid gjort forsøk på imitasjoner av både juveler og stoff, noe som ikke forekommer i fresken. Begge kvinnehoder omkranses av en stor glorie.

Fresken er enklest i fargene. En gylden oker står opp mot mørk blått, men ansiktstrekene er tegnet med kraftige streker i sort, og munnen antydning med rødt. Den gyldne glorien avsluttes med en hvit og brun linje mot mørk blå bakgrunn.

Svært mye av madonnaskikkelsens kropp er utslettet, så en ser ikke hvordan hun holder barnet. Barnet står oppreist med en bokrull i hånden. Som vanlig i tidlig kristen og bysantinsk kunst har barnet voksne proporsjoner, og her er hendene som holder bokrullen spesielt store.

I sin helhet gir fresken inntrykk av ro og opphøyethet, og uttrykket i madonnaens ansikt utstråler etter min mening godhet og indre ro.

Om en beveger seg ned på neste nivå, under den eldste basilikaen, kommer en til et hus fra det 1. århundre, en tid da de kristne i Roma ble forfulgt. Eieren av dette huset, Clemens,

var da også kristen og ble drept. Huset hans brant i den store bybrannen i år 64. Det lille som er igjen av huset ligger under apsisen i kirken over. Denne Clemens sies forøvrig å ha vært en slektning til St. Clemente og har derfor en slags tilknytning til kirken.

Det kan man imidlertid ikke si om Mithratemplet som ligger ved siden av Clemens' hus. Helt opp mot det 4. århundre holdt Mithradyrkelsen seg i Roma som en konkurrent til kristendommen. Denne kulten har noe til felles med kristendommen — troen på et liv etter døden. Deler av dette Mithratemplet er ganske godt bevart, og inne i en grotte, der man ofret til Mithra, finnes et alter med et relieff som skal forestille Mithra i det han dreper oxen. Dette skal ha blitt gjort etter ordre fra Apollon. Ifølge Mithra-tilhengerne var oksens blod opprinnelsen til livet på jorda. Relieffet har sterke realistiske drag, både når det gjelder modellering av kroppene og bevegelsen i Mithras handling.

Sammenhengen med antikken er her tydelig, og relieffet virker som en veldig kontrast til den strenge forenklingen som dominerer freskene i den eldste basilikaen.

Kunstverkene som her er beskrevet er skapt i tidsrommet 1.—12. århundre. Uttrykksmidlene og påvirkningene har vært forskjellige. Den bysantinske påvirkningen gjorde seg gjeldende fra 300-tallet og gjennom hele middelalderen, men samtidig ble viktige trekk fra antikken bevart. Det ser en tydelig på apsismosaikken i St. Clemente, med akantusen som et sentralt bildeelement.

Kristendommen betydde stor forandring innen arkitektur og billedkunst. I middelalderen ser en utviklingen av et rikt symbolspråk. Eksperimentering innen kunsten skulle tjene til å uttrykke bedre det kristne budskapet. En ser St. Clemente-mosaikken streng forenkling og stilisering, men samtidig naturalistiske tendenser og detaljrøikdom. Uttrykkene i ansiktene på den korsfestede, Maria og Johannes vitner om inderlighet hos den som skapte denne mosaikken, og et nært forhold til innholdet i det de skapte.

EAST ANGLIA

Av mag.art. Ingeborg Christensen

East Anglia er den sydøstlige del av England og består av Cambridgeshire, Norfolk, Suffolk og Essex.

Det er et flatt landskap med lave kyster, og ble invadert i 800-900-årene av vikingene, av engelskmennene kalt «the Danes». East Anglia ble en del av det såkalte Dane-law, en sammenslutning av de skandinaviske samfunn. De herjet stygt, for der er bemerkelsesverdig lite igjen fra angelsaksisk tid i disse områdene.

En interessant tanke er om de praktfulle innvendige tretak i middelalderkirkene her kan stamme fra denne innflytelse. De kan nemlig ha en viss likhet med takene i våre stavkirker.

Mervyn Blatch i sin bok «Parish Churches of England in colours» (London 1974) fremkaster også tanken, jfr. s. 67: «Anyone who has been to Norway will know of the extraordinary skills in wood shown in the stave churches there».

Der er forskjellige utforminger av disse tretakene, men de praktfulleste er «hammerbeam roofs», og disse er det særlig mange av i East Anglia. Fra tidligere, enklere former utvikles de utover i 1400-1500-årene. Det ble nødvendig å gjøre spennet mellom veggene i kirkerommet mindre fordi bæreevnen ble svekket p.g.a. de store vinduene.

Så fant man på å skyte ut fra veggen på begge sider korte bjelker, en slags konsoller, forene disse og forbinde dem med en loddrett stolpe nedover veggen.

Tidens tømmermestre og treskjærere viser og sin dyktighet ved å smykke disse takene med engler utskåret i tre, store og små, i helfigur eller som byster, alle med vinger, utslåtte eller sammenfoldet. De store

står gjerne øverst langs veggene, de små sitter oppe mellom bjelkene. Der kunne være mer enn 100 av dem, som i kirken i March i Cambridgeshire, og inntrykket er helt overveldende, som en himmelsk hærs-kare med glitrende forgylte vinger.

Er dette bare dekorasjon, eller har det noen symbolsk betydning? Det er nyttig å huske på at i middelalderen,

likesom i antikken, hadde så å si alt en mening. Kirkens kunst, særlig billedkunsten, skulle opplyse folket om Kirkens lære. Den hadde altså en pedagogisk hensikt. Dessuten skulle den vel også løfte sinnet i tilbedelse og tro.

At englene tilhører en sakral sfære er antydnet ved at de er iført liturgisk drakt, at de har kors på hodet eller

står i den oldkristne bønnegest: med armene løftet og håndflatene vendt fremover. Denne gest brukes fremdeles i den romerske messe. — Englenes høye verdighet kjennetegnes ved at de kan ha krone på hodet, holder et scepter eller et våpenskjold. De står noen ganger med Kristi lidelsesemblemer i hendene: kors, svøpe, nagler, tornekrone, sikkert for å minne menneskene om hva Frelsen har kostet.

Englene er festet slik at overkroppen bøyer seg fremover, som om de forener seg med de som befinner seg i rommet under, nemlig menigheten. Og dette er viktig for fortolkningen, for fra oldtiden av har det nemlig vært Kirkens lære at englene er tilstede ved gudstjenesten: «Da åpnes himmelen og det jordiske forener seg med det himmelske», sier pave Gregor den store i Dialogi IV. —

Det ligger nær å tro at engletakene er en billedlig fremstilling, en illustrasjon av *prefasjonen i den romerske messe*, det vil si den høytidelige lovprisning som synges eller leses før invielser av brødet og vinen. For det var jo denne form for gudstjeneste som ble feiret dengang i disse kirkene.

I prefasjonen heter det nemlig: Og derfor synger vi, sammen med engler og erke-engler, med Troner og Herredømmer og hele den himmelske hærskare den herlighets pris, idet vi uten opphør sier:

Hellig — hellig — hellig er Herren, hærskarenes Gud, himmelen og jorden er fulle av din herlighet, Hosianna i det høye!

TIDEN OG BAKGRUNNEN

Ethvert kunstverk har sin tidsbakgrunn som man må ha et visst kjennskap til for å forstå. Bakgrunnen er tidens økonomiske, politiske og åndshistoriske tilstander.

Senmiddelalderen i England er tiden fra ca. 1350 og til Reformasjonen, litt inn i det 16. årh.

«The Black Death», hos oss kalt Svartedauen, raste i England i 1340-årene og reduserte befolkningen til

nesten halvparten. Hele landsbyer forsvant. Særlig gikk det ut over presteskapet, som tok seg av de syke. Presteskapet og adelen var de som for det meste hadde opprettholdt sognekirkene.

Men nu vokste der frem en ny kapitalistklasse: ullkjøpmennene og ullveverne, særlig i East Anglia, hvor der var stort sauehold. Disse velstående menneskene lot bygge de store kirkene man ser overalt her. Overveldende virker de i de små landsbyene, nesten som katedraler mange ganger, i størrelse og prakt. Der ble opprettet kapeller med egne prester som skulle lese sjelemesser for givne, og ofte var der knyttet skoler til disse stedene. Folkeopplysningen steg — slett ikke bare prestene kunne lese og skrive. Både kjøpmenn og godsforvaltere skrev tålelig bra latin i sine forretningsdokumenter.

Det må ha vært en skjønnhetselskende tid: det lyser mot oss i praktfulle glassmalerier, i vakker skulptur og arkitektur, i engletakenes skjønnhet og ynde.

Også på den materielle siden ser vi det, som i drakter og utsmykning, slik som gravplate-relieffene i kirkene, de såkalte «brasses» viser oss. Sjelden raffinert er den yndige Margarete Pergton i Isleham Church: svai, smekker, i sin rikt foldete brokadekjole og det fine lille hodet innrammet i det høyt oppsatte frue-lin i «sommerfugl»-fasong. —

Hygienen sto meget lavt etter moderne målestokk. Husene var overbefolket, kreaturer gikk ut og inn av rommene, hvor gulvene var strødd med sand for å skjule allslags uhumskheter som må ha stinket forferdelig. — De snøt seg i klærne. Lommetørklødet var ikke oppfunnet ennå!

Men der var samhold og medmenneskelig varme. Professor John Gardner, spesialist på engelsk middelalderlitteratur, gir denne interessante opplysning i sin bok: *The Life and Times Chancer* (1977): Der var lite av nervøse plager, slike som de som herjer vår tids mennesker: angst, ensomhets- og tomhetsfølelse. —

Det må ha vært en åndelig rik tid. De klynget seg til kirken og troen. De visste at de evige sannheter, mysteriene, ikke kunne fattes med forstanden, derfor tok ikke tvilen overhånd, og der var lite av vantro, enn si atheisme.

Over alle materialistiske trivialiteter, over pestilens og død, strålte et Åndens, et troens lys, og det er dette kirkene, og alt de inneholder av kunst er tause, og allikevel talende vitner om!

Derfor har den kjente engelske historiker G. M. Trevelyan i sin «History of England» sikkert rett i denne begeistrede uttalelse:

«Altogether a marvellous place was England at the end of the Middle Ages so full of what we have lost, so empty of what we have, and yet, as Chaucer has written and shown us, so English and so like us alle the while!»

KARDINAL KÖNIG TILBAKE FRA USSR-REISE

— Det er beklagelig at et så stort land med en så sympatisk befolkning ikke kan tillate seg en virkelig religiøs toleranse, sa kardinal Franz König ved hjemkomsten til Wien etter sin første reise til Sovjetunionen nylig.

Wiens erkebiskop hadde ledet en delegasjon fra den katolske stiftelsen «Pro Oriente» på en elleve dagers reise til Moskva, Zagorsk, Erevan og Tbilist, og var blitt mottatt av russisk-ortodokse, armenske og georgisk-ortodokse kirkeledere.

König betegnet besøket som en pilgrimsreise til Sovjetunionens kirker.

Besøket var ikke offisielt; derfor var delegasjonen ikke i kontakt med sovjetiske myndigheter. Stiftelsen «Pro Oriente» har som formål å bedre de økumeniske forbindelser mellom den katolske kirke og de orientalske ortodokse kirker.

St. Olav koster fra 1. januar 1981
kr. 95 for innenlands abonnement,
kr. 110 for forsendelse til utlandet.

Katolsk barnehage på Hamar i 40 år

Når er det behov for en barnehage? — Ja, nå om dagen ser det ut til at behovet er permanent, og diskusjonen går livlig både her og der, hvordan mulighetene ligger an, om man får autorisasjon, o.s.v. — Tanken om å kontakte foreldre eller reklamere for et barnehage-prosjekt med for eksempel å dele ut brosjyrer, synes i dag å være noe nær utenkelig.

Det har ikke alltid vært slik. Da biskop Mangers fant ut at det ville være gunstig for den katolske sak, om man startet en barnehage på Hamar, så var det opp til de lokale søstre å finne ut, om det lot seg gjøre i det hele tatt. Først anstilte man «markedsundersøkelser» ved å spørre unge mødre, «om de ikke kunne tenke seg . . .» — Det var ganske beskjedne forespørsler, og vel med nåtidens målestokk for små pip å regne. Det hjalp heller ikke noe, snarere økte mistenksomheten!

Det neste skritt ble så å utferdige trykksaker, hvor man kunne berette om at man ønsket å starte en barnehage for småpiker (sic!). Ungene skulle oppdras til å bli skolevante, og den aktuelle alder skulle være mellom 5 eller 6 år. Det gikk personlig til i de dager.

Søstrenes leder og en av medsøstrene tok på seg ordensdrakten og besøkte diverse forretninger, hvor man måtte gå ut fra at husmødrene, som i hvert fall i første rekke var den aktuelle målgruppe, måtte anses å komme. Om forretningene i det hele tatt viderebefordret søstrenes sirkulærer er vel tvilsomt, men om ikke annet så var det noen mødre i menigheten som hadde hørt om dette, og snakken gikk over kaffekoppene. Slik startet St. Torfinns Barnehage på Hamar, for prosjektet lyktes.

Mistenksomhet ble ryddet av veien og St. Torfinns Barnehage er i dag en moderne og veletablert barneinstitusjon. Barnehagen var en lokal institusjon. Det er den ikke mer. Det kreves i et moderne samfunn en stor teknisk og menneskelig innsats for å

Sr. Avita med noen av sine mange unger.

drive en barnehage av det tilsnitt som den på Hamar, og St. Karl Borromeus-søstrene erkjenner at det i dag helt overstiger deres krefter.

Det var selvsagt en primitiv begynnelse i en trebygning bak prestegården. Inventaret var stort sett hjemmelaget, idet søstrene hadde fått en del gamle margarinkasser! Snakk om det gikk i dag! — Ungene trivdes åpenbart, for den 10. oktober 1940 var det 16 småpiker. Og sannelig om det ikke også var venteliste. Snart kom guttene også til, og i 1942 var det ganske selvsagt at St. Torfinns Barnehage hadde både jenter og gutter.

Forholdene var selvfølgelig ganske primitive, men pedagogikken sto øv-

erst på listen, og etterhvert var flokken blitt så stor at man kunne tenke på utvidelse. Man hadde oppe formiddag og ettermiddag, og hvert barn måtte ha med seg mat for dagen og en kopp, som man tok med seg hjem igjen for å få vasket.

Barnehagen forble ikke i det vesle trehuset. I erkjennelse av søstrenes positive og fordomsfrie innsats vokste det etterhvert opp en ansvarsbevisst foreldrekrets, som ivrig støttet opp om søstrene og hjalp til, slik at det ble reist en helt ny barnehage med moderne utstyr. Tyve år etter de første beskjedne forespørsler begynte man å bygge, og i juni 1961 sto den nye barnehagen klar.

(Forts. side 22)

OPPROP TIL BØNN FOR KRISTEN ENHET

I tiden 18.—25. januar 1981 samles kristne over hele verden til bønn for kristen enhet. Temaet for årets bønneuke er «EN ÅND, MANGE GAVER, ETT LEGEME». I kirker, klostre, bedehus og i private hjem samles katolikker og protestanter i et bønnens fellesskap.

Vi står sammen i troen på Den treenige Gud og hans velgjerninger, forløsningen og frelsen ved Jesu Kristi død og oppstandelse og et liv i Den hellige Ånds ledelse. Samtidig er vi smertelig klar over at kristenheten er splittet og har forskjellige oppfatninger når det gjelder sentrale punkter i troen. Det finnes en rekke historiske årsaker til dette, og det er både opprørende og skremmende å lese vår kristne historie fylt av hat og forfølgelse av annerledes tenkende. Veien ut av den uholdbare splittelse kan ikke oppnås ved at noen oppgir det som for dem står som sannhet, men vi tror at Gud som kalte oss fra mørke til lys og ga oss sin kjærlighet, vil gi oss enheten som gave. I dialog og i samtale med hverandre vil vi sammen be om Den allmektiges hjelp til å motta denne gaven i Jesu navn.

Med dette vil vi ønske hver enkelt velkommen i vårt bønnefellesskap: La oss også hos oss samles i kirker og bedehus, i hjemmene og — skjult i våre lønnekamre. La oss sammen søke den enhet Jesus ba om — for at verden skal tro.

*Eivind Saxlund
Jo Gjessing*

BØNNEGUDSTJENESTER I OSLO-OMRADET

18. — 25. januar 1980

- Søndag 18. januar: Åpningsgudstjeneste i Immanuelkirken, Bergensgt. 12. Kl. 19.00.
- Mandag 19. januar: St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15. Kl. 19.30.
- Tirsdag 20. januar: Asker kirke. Kl. 19.30.
Lillestrøm metodistkirke. Kl. 19.30.
Ås kirke. Kl. 19.30.
- Onsdag 21. januar: Majorstuen kirke. Kl. 19.30.
- Torsdag 22. januar: Bekkelaget kirke. Kl. 19.30.
- Fredag 23. januar: Templet, Bernhard Getz gt. 2. Kl. 19.30.
- Lørdag 24. januar: Vandregudstjeneste. (Tid og utgangsted kunngjøres senere).
- Søndag 25. januar: Domkirken. Kl. 18.00.

Nyttig temakveld i Sandnes

Fredag den 14. november hadde Forbundsringen i Grand menighet invitert den katolske presten Lon Konold fra St. Svithun katolske menighet i Stavanger til en temakveld om katolisisme og lutherdom. Temaet var «Kan katolikker og lutheranere samarbeide?». Møtet ble holdt i peisestuen i Grand kirke.

Forbundsringen er en gruppe av voksne som hjelper til med ungdomsarbeidet i menigheten. Etpar ganger pr. år arrangeres en temakveld. Konold tok utgangspunkt i å definere Kirken med stor K, den universelle, som alle tilhører. Å bekymre seg for ungdommen, er det samme som å bekymre seg for Kirkens fremtid. Dette arbeidet er så viktig at kristne i de to kirkesamfunn ikke bare kan, men er forpliktet til å samarbeide.

Konold holdt et meget vel forberedt foredrag om troen, troens vei og dens konsekvenser i ungdommens livssituasjon. Etterpå ble det en interessant diskusjon. De fremmøtte fikk også demonstrert opptak av sang fra et benediktinerkloster.

Møtet viste at behovet for samtaler er stort, også på det lokale plan. Det var mange som etter møtet ga uttrykk for glede over initiativet, og noe liknende burde sikkert forsøkes andre steder.

S. A.

VATIKANRADIOEN BEGYNNER SENDINGER PÅ VIETNAMESISK

Vatikanradioen har i november begynt å sende programmer på vietnamesisk. Foreløpig er det snakk om to programmer daglig; hver på femten minutter. Den vietnamesiske redaksjon blir den 35. språkredaksjon ved Vatikanradioen.

750 MILL. KATOLIKKER

Ifølge siste statistikk fra Vatikanet, var antall katolikker i verden sist i 1978 747,430.000. Det er over 10 millioner mer enn året for. Men p.g.a. befolkningseksplosjonen er den katolske andel av verdens befolkning gått svakt tilbake; fra 18,1 % i 1977 til 17,8 % i 1978. I Amerika utgjorde katolikkene 62 % av befolkningen, i Europa ca. 40 %, i Oceania ca. 25 %, i Afrika over 12 % og i Asia 2,3 %.

BRASILIANSK KARDINAL HILSER REFORMER VELKOMMEN

Sao Paolos erkebiskop, kardinal Evaristo Arns, har i et intervju med en liberal brasiliansk avis hilst velkommen de endringer som Brasils nye president Joao Figureireda har åpnet for i sin politikk de siste måneder. Man kan ennå ikke si at demokratiseringsprosessen er kommet langt, sa kardinalen, men det var tydelige forbedringer å spore, bl. a. når det gjaldt pressefrihet.

Mange politiske fanger var løslatt, og det var mindre vilkårlige fengslinger uten lov og dom, sa kardinalen.

Disse positive forandringer var av stor betydning for den brasilianske befolkning, og gav grunnlag for håp og økt selvtillit, mente kardinal Arns.

GUDSTJENESTER I HELGENE		Dialogmesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs domkirke	lord.: 19.00 sønd.: 9.30 19.00 (eng)	—	11.00
Akersveien 1 tlf. 70 72 26 - 20 72 44			
St. Hallvard kirke, Frans'skanerne, Enehauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35	11.00	—
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neubergetgaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 18.30	11.00	—
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	9.00	—	—
Grejsen kapell, Glads vei 23, tlf. 21 23 55	9.00	11.00	10.00
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587			
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	lord.: 18.30 sønd.: 8.00	11.00	—
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	lord.: 19.00 sønd.: —	11.00	—
Vår Frue Kirke, Helleveien	sønd.: 9.30	—	—
Florida kapell, Nygaardsgt. 124	19.00	—	—
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelenstgt. 1, tlf. 83 20 19	lord.: 13.00 sønd.: 8.30	10.30	—
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00	—
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	9.00	10.45	—
HAMAR: St. Torjuns kirke, Torvgt. 113, tlf. 23 751	lord.: 18.00 sønd.: —	11.00	—
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 23 195		11.00	—
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 22 381	9.00	11.00	—
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lord.: 18.00 sønd.: —	11.00	—
LILLEHAMMER: Mariakirken, Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550	lord.: 18.00 sønd.: —	10.00	—
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	9.30	11.15	—
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	17.00	—
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	lord.: 18.00	11.00	—
STABEKK: Maria kirke, Nyeveien 17, tlf. 53 77 35	19.00	10.45	—
Eikeli kirke, Veståsen 20, tlf. 24 25 69	9.15	10.30	—
STAVANGER: St. Svithuns kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	lord.: 17.00 sønd.: 8.30 9.30	11.00	—
TONSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949		11.00	—
VOSS: St. Olavs kapell Finne, tlf. 12 510	Efter avtale		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2, Biskopen og prestegården, tlf. 21 214	9.00	11.00	—
St. Elisabeth hospital, Ila, tlf. 21 670	6.15	—	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779		11.00	—
LEVANGER: St. Torjuns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29		11.00	—
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467		11.00	—
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Norvesund, tlf. 37 558	lord.: 17.00 sønd.: 8.30	11.00	—
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgt. 9A, Sogneprestens tlf. 84 277	lord.: 18.00 sønd.: —	11.00	—
St. Elisabethsstorene, Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sønd.: 8.00	—	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30	—
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447	19.00	11.00	—
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	lord.: 15.00 sønd.: —	10.30	—
NARVIK: Kristi Kongekirken, Håreksgt. 82		18.30	—
SELFORS: Vår Frelsers kirke, Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072	Efter avtale		

St. Magnus Kirke, Lillestrøm:

Søndag kl. 9.00 dialogmesse
kl. 10.30 høymesse.

St. Svithuns Kirke, Stavanger:

Søndag kl. 18.00 dialogmesse på fransk.

Vatikanradioens sendinger på Norsk/dansk høres hver mandag kl. 20.15 norsk tid.

A/S NORSE SHELL

FYRINGSOLJE

Leverandør til de fleste katolske institusjoner i Norge

Ved bestilling av olje:

02-19-12 00 - Service 02-19 12 20

KATOLSKE LEGFOLK MØTES I SVERIGE TIL VAREN

«Nordens Folkliga Akademi» i Kungälv litt utenfor Göteborg er kjent som en slags internasjonal-nordisk folkehøyskole, hvor nordisk kultur i særlig grad står på programmet og søkes formidlet til så store grupper rundt omkring, som overhodet mulig.

Katolska Kyrkans Studieråd i Sverige innbyr til et kontaktmøte mellom legmannsorganisasjonene i Norden i mars 1981.

Den nordiske folkehøyskoleidé og det folkelige opplysningsarbeide synes merkeligvis ikke helt å ha slått igjennom i nordisk katolsk bevissthet, og det er faktisk stort sett bare for få år siden at idéene om katolske studieråd på legmannsbasis oppsto og ble ført ut i praksis.

Legmannsbevegelsen erkjenner dette som en mangel i det nordiske katolske miljø, idet man også erkjenner at det folkelige opplysningsarbeide er vokst opp på nordisk folkelig grunn som en del av nordisk psyke: å strebe etter kunnskap og utvikle den kritiske sans hos mennesker, og ikke minst gjennom økt viten å styrke viljen til å ta personlig ansvar.

De svenske katolikkenene har bedt Biskop Brandenburg, Stockholm, om å være protektor for dette prosjektet, og også om å være en av innlederne.

Som motto har man valgt «Nya Vägar för gamal Kyrka». Det er meningen å innby representanter for forskjellige nordiske katolske organisasjoner med legmannstilsnitt, og man understreker at personer som ikke før har deltatt i internordisk og internasjonalt arbeide i særdeleshet er velkomne.

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

Sr. Gudulina Fokker, Moss, og Sr. Agnes Marie, O.P., Lunden Kloster, feirer i år sitt 50 års jubileum.

ROS TIL PAVELIG KOMMISSJON I ZIMBABWE

Zimbabwes president, Canaan Banana, roste nylig den pavelige kommisjon Justitia et Pax (Rettferdighet og Fred) for den rolle den har spilt før og etter valgene. Kommisjonen har hele tiden pekt på den situasjon krigens ofre ofte har måttet utstå, og har spilt rollen som «den gode samaritaner» i samfunnet.

Presidenten uttrykte også sin respekt for de tallrike misjonærer som har mistet livet under krigen.

Representanter for 21 kirkesamfunn diskuterte nylig kirkens situasjon i Zimbabwe med statsminister Mugabe. Kirkelederne pekte på rapporter om at tidlige Zanu-geriljas ville hindre befolkningen i å besøke kirken i Seke Tribal Trust Land like ved hovedstaden. Mugabe avviste rapportene som ubegrunnede, men lovet å følge utviklingen nøye.

FORFULGT PREST I BOLIVIA I ZIMBABWE

Den østerrikske salesianerpater, Gerhard Müllauer, som gikk i dekning rett etter militærkuppet i Bolivia i juli, er nå vendt tilbake til Østerrike. Han gikk i dekning da han fikk vite at det var satt ut en pris på 2000 \$ på hans hode. Etter noen uker lykkedes det ham å flykte til det apostoliske nuntiat (Vatikanets ambassade) i hovedstaden La Paz, hvor også 15 andre prester hadde funnet tilflukt. En kollega av Müllauer, Norbert Mlinar, befinner seg også i sikkerhet, men kan ikke komme ut av landet. Det bolivianske hemmelige po-

liti er ute etter Mlinar og en irsk og en boliviansk pater som sammen med Müllauer hadde arbeidet i et utviklingsprosjekt i kirkelig regi i industribyen Cochabamba. De har alle gått under jorden.

BISKOP OPPFORDRER TIL HJELP TIL EKVATORIALGUINEA

Biskop Raphael Nze Abuy av Bata og Malabo i Ekvatorialguinea vender nå tilbake til landet, etter at han ble utvist av diktator Macias i 1971.

Ved avreisen fra Madrid oppfordret han de europeiske delkirker, fremfor alt kirken i Spania, den tidligere kolonialmakt, til å sende flere misjonærer og medarbeidere til Ekvatorialguinea, for å gjenoppbygge kirker og skoler. Kirkens omfattende arbeid i den lille sentralafrikanske staten ble på 70-tallet knust under diktator Macias' blodige forfølgelser og sinnssyke førerkult.

Mozambiques katolske biskoper har offentliggjort et felles hyrdebrev hvor de skisserer hvordan de forestiller seg kirkens fremtid i landet, og forsøker å oppmuntre de kristne til å holde ut de prøvelser de pålegges i det kommunistisk styrte Mozambique.

Selv om landets forfatning slår fast at staten ikke skal blande seg inn i kirkelige anliggender, gjør den det likevel, skriver biskopene.

Som eksempler nevnes politiets overvåkning av aktive katolikker, fortyrrelser av religionsundervisningen, hindringer av dåp og lignende. Biskopene kaller dette for angrep på religionsfriheten, men erklærer seg likevel villig til en dialog med myndighetene.

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installator, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning

TORNØEGARDEN - BERGEN

Katolsk menighetsliv i 100 år i Kristiansand

Omkring 1880 bodde det i omegnen av Kristiansand en håndfull katolikker. Den katolske prefekt i Kristiansand var klar over dette uten dog at man kunne snakke om praktiserende katolikker. Den håndfull trosfeller det her dreiet seg om har sannsynligvis alle vært av utenlandsk herkomst, og det er først i slutningen av 80-årene at man kan finne de første spor av et noenlunde regelmessig katolsk andaktsliv i Kristiansand. De få katolikker som var, samlet seg på søndager til andakt hos hattemaker Kneip.

I 1980 blir prefekt Fallize klar over den sentrale beliggenhet byen har og de muligheter som det bød på. Han kjøpte derfor en liten eiendom på hjørnet av Kirkegaten og Kongensgaten som tilhørte skredder Kilbs. I dag står St. Ansgars kirke på dette sted.

Fallize var klar over at det allerede på dette tidspunkt kunne betale seg å opprette et sogn, så allerede høsten 1890 blir pastor Wilhelm Hartmann, som kom fra Halden, utnevnt til prest i Kristiansand og fra den 14. september 1890 kan St. Ansgars menighet regne med at sognet var en realitet.

Allerede året etter kom de første søstre til, og etter brannen i 1892, hvor både kapell og bolig ble ødelagt, besluttet sognepresten å begynne en kollektreise i utlandet, som skulle skaffe grunnlag for en riktig kirke i Kristiansand. Det ble imidlertid ikke

så lite av en ørkenvandring, som de fleste kollektreiser er, og det varte opp til 45 år, før den katolske kirke i byen sto ferdig.

I mellomtiden hadde søstrene ikke ligget på latsiden. De begynte med å gå rundt i byen som ambulerende sykehjelpere, men deres virksomhet var av en slik art, at man allerede i 1894 kunne innvie et lite hospital med 20 senger.

Å bygge en katolsk kirke i Norge er litt av en affære, ikke minst fordi det nesten alltid mangler penger.

Imidlertid hadde både menighetens medlemmer og utenlandske velgjørere i mange år flittig støttet kirkeprosjektet i Kristiansand, men det helt store løft kom først i 1934, da frk. Therese Kneip, datter av hattemaker Kneip, solgte sine eiendommer for å trekke seg tilbake til St. Josephs hospital og nyte sitt otium der. Hun skjenket 30 000 kr. til bygging av en kirke, og biskop Mangers var like snar til å gi ytterligere 10 000, og St. Josephsøstrene tegnet seg for 5 000. Dermed var kirken en realitet.

Det var imidlertid bare bygningen. Alt det som hører til i en vanlig kirke måtte skaffes som gaver. — Som man pløyer, sår man. De første pionerer som skapte menigheten i Kristiansand er ikke mer, og det var et slit for den kommende slekt å få kirken på benene.

I dag nyter en initiativrik katolsk menighet på Norges sydligste spiss fruktene av disse pionerers arbeide. Fra en liten flokk har menigheten vokst seg stor og virksomheten som utgår derfra er blitt spredt ut over et ganske stort område på hele den sørligste delen av Norge. Aktivitetene i menigheten er flere, men her i jubileumsåret har man nettopp fått løyve til å gå i gang med nybygg. Et menighetslokale med moderne fasiliteter som f. eks. heis, skal reises i tilknytning til den katolske kirke.

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen *o/s*

Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05

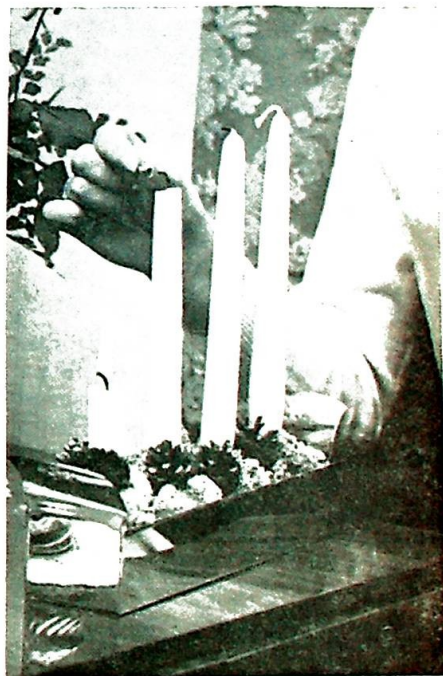
Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse
Ordner alt

Egen parkeringsplass

Menigheten i Kristiansand er på marsj fremover, lysten til fremgang er stor, og man tør håpe på, at den som flittig arbeider i Herrens vingård, han får se et resultat.

Ett står dog fast. Her er det som mange andre steder i vårt land, mennesker som brenner for Guds rike og Hans kirke, mennesker som er stolte over deres menighet. Måtte dette arbeide ikke være forgjeves.

*Vi tenner våre lys i advents- og juletiden.
Lyset er håpets symbol. La oss tenne
håpet hos medmennesker, derfor
støtt Caritas.*

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1

Telefon

(02) 33 36 24
33 55 25

Telegr.adr.:
Rustfriknut

FORSIKRINGSKOMPANJEN VESTA
VESTA **HYGGA**
LIVSFORSIKRINGSKOMPANJEN

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

St. Olav's kirke
Søndag 21. des. kl. 17:

ST. HALLVARD-GUTTENE
SYNGER JULEN INN

dir. Øistein Vogt
org. Haakon Omejer Sørle
trompet Ivar Røgeberg
En strykekvartett
Kollekt

FÆRRE KATOLSKE PRESTER TRER UT AV PRESTEGJERNINGEN — FLERE PRESTEKALL

Antall prester som har forlatt prestegjerningen — med eller uten Vatikanets tillatelse — er gått kraftig tilbake fra 3700 i 1973 til ca 2000 i 1978, går det frem av siste tilgjengelige statistikk fra Vatikanet (gyldig pr. 31/12 1978).

Samtidig har antall presteviser i verdenskirken steget fra bølgedalen i 1975 med 4,2 prosent. Disse tendenser kan likevel ikke forhindre at antall katolske prester fortsatt går tilbake. Kirken hadde i 1978 ca 416.000 prester; det er 3.000 færre enn i 1977.

Det er særlig i Europa at avgangen er større enn tilgangen. I Amerika og Afrika økte antall katolske prester, like så antall innfødte afrikanske prester. Men ikke nok til å utligne den store nedgangen ellers. Afrikas og Asias katolske kirker hadde betydelig flere presteduenter i 1978 enn i 1975: Henholdsvis 28 og 10 % mer.

PRESTEMANGEL I CUBA

Den katolske kirke i Cuba har bare rundt 200 prester som skal drive det pastorale arbeidet blant 9 mill. cubanere. Oppdragelsen på de offentlige skoler er rent ateistisk, og kirkens aktivitet er innskrenket til de kirkelige handlinger. I det offentlige liv blir de kristne diskriminert.

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

Georg og Otto Foerster

Tlf. 21 69 05

PAVEN OG DRONNING ELISABETH OPPFORDRET TIL MØTE I BELFAST

En av grunnleggerne av den nordirske fredsbevegelse, Mairead Corrigan, har oppfordret pave Johannes Paul II og dronning Elisabeth til å møtes i Belfast under pavens planlagte besøk til Starbritannia i 1982. Et slikt møte ville bety mye for bestrebelsene for fred i Nord-Irland, mente Corrigan.

KATOLSK-ORTODOKS DIALOG GÅR VIDERE

Den økumeniske dialog mellom de ortodokse kirker og den katolske kirke går videre, og er intensivert etter møtet mellom Konstantinopels patriark Dimitrios og pave Johannes Paul i Istanbul i november 1979.

Medlemmer av en av kommisjonene for den katolsk-ortodokse dialog møttes nylig i klosteret Chevetogne i Belgia og drøftet «Kirkens og Eukaristiens mysterium i lys av Treenigheten», opplyste en ortodoks talsmann for kommisjonen.

KRISTENDOMMEN VOKSER RASKT

Antall kristne i Afrika stiger meget raskt, og betydelig raskere enn de mest optimistiske overslag gikk ut på for få år siden. Kontinentet har nå omtrent 203 mill. kristne, og tallet øker med 4 % årlig. I enkelte land er økningen opp i 10 % pr. år.

I 1970 var antall kristne 143 mill. i Afrika, og idag er det altså 60 mill. eller hele 42 % flere.

På grunnlag av opplysningene fra 1970 fremla et protestantisk misjonsselskap en prognose som gikk ut på at 350 mill. afrikanere ville være kristne i år 2000. Dengang ble prognosen avfeid som alt for optimistisk; idag ser det ut til at tallene må justeres oppover.

Etter Afrikas avkolonisering omkring år 1960 har de kristne kirker styrket sin stilling betraktelig i de fleste stater på kontinentet. Dette er i seg selv et vitnesbyrd om at den utbredte oppfat-

ning om at kirkens misjon da i hovedsak var de europeiske koloniasatorers forlengede arm, ikke er helt rettfærdig. Hvis så hadde vært tilfelle, ville en vel heller kunnet vente en masseflukt fra den europeiske kristne koloniseringsreligion.

FORFØLGELSE AV MARONITTER I LIBANON

— I fem år har det funnet sted en systematisk kampanje mot de kristne maronitter i Libanon med det mål for øye å utrydde dem.

Det sa nylig den maronittisk-katolske erkebiskop av Jounieh/Libanon, Chucralah Harb, i Madrid. Erkebiskopen erklærte at de kristnes skjebne overhodet i Midt-Østen stod i fare dersom det lykkes kristendommens fiender å utrydde eller fordrive maronittene. Likevel var det viktig å fortsette dialogen med islam.

Pave Johannes Paul hadde ifølge erkebiskopen tilbudt seg å reise til Libanon, dersom det kunne bidra til å fremme freden.

MARXISME OBLIGATORISK PÅ JUGOSLAVIAS SKOLER

Den nye jugoslaviske partisjef, Lazar Mojsov, har bebudet en revisjon av det jugoslaviske skolevesen. Utbredelsen av marxismen er, ifølge Mojsov, en sentral oppgave for skolen, som må ivaretas med en ganske annen iver enn inntil nå.

Tidligere har man tolerert ikke-marxistiske lærere i skolene, men i fremtiden vil alle lærere avkreves en bekjennelse til marxismen, eller miste arbeidet.

For juleferien har Mojsov en spesiell plan: Alle lærere skal da på et ukelangt marxisme-kurs.

PAVELIG KATASTROFEHJELP TIL MOZAMBIQUE

I anledning av den alvorlige tørken som har skapt alvorlig nød i seks av Mozambiques provinser, har Vatikanets organisasjon «Cor Unum» satt igang nødhjelp. En representant for organisasjonen har besøkt Meputo, og regjeringen der har gitt det stedlige Caritas de nødvendige fullmakter til å ta imot og distribuere hjelpen.

Allslags snøkkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

Julens budskap på tre sekunder

— Kirken har misforstått Bibelens lære om at Ordet ble kjød og oversatt det med at «Ordet er ord». Det er for mye prat i den kristne forkynnelsen. Folk sitter i kirkebenkene og lytter til presten med lukkede øyne. Vi glemmer at vi har øyne som kan se, og at et bilde kan holde en hel preken på tre sekunder fordi det slipper å gå den lange omveien om intellekt og forstand.

Det er Erik Hillestad fra *Kirkelig Kulturverksted* som kommer med disse kraftsalvene. Han er ansvarlig for verkstedets etter hvert så tradisjonsrike «Julebutikk» som i de første ukene av desember igjen åpner dørene for folk som er på jakt etter julepresanger og julepynt med kristne motiver og symboler.

Det var julen 1975 at kristne kunstnere første gang slo seg sammen om dette arrangementet og la fram fargerike bilder og gjentsander i batikk, keramikk, grafikk, vev, halm, gips og tre på disken. Siden den gangen har alle som gjerne vil ha kristen «små-kunst» på stueveggen hatt anledning til å oppsøke Kulturverkstedets utsalg i Bogstadveien Kapell i adventstiden.

Erik Hillestad kan fortelle at «Julebutikken» i år er utsatt for et grovt tradisjonsbrudd. Bogstadveien Kapell er nå «okkupert» av Musikkhøgskolen. Dermed har Kulturverkstedet måttet søke ly under andre tak.

— Valget falt på det gamle huset til Norges Geografiske Oppmåling som ligger mellom SAS-hotellet og Slottsparken — velvilligst utlånt av Statens Bygge- og Eiendomsdirektorat, forteller Hillestad. — Den rause plassen vi her har fått til rådighet har ført med seg at tilbudet i år er noe utvidet. Det vi bl. a. være en spesiell avdeling hvor noe av Kirkelig Kulturverksteds produksjon av messehagler og kirkeutsmykninger vises. Dessuten blir det i år igjen blåst liv i tilbudet fra «Julebutikken»s første år, om en kosekrok, der folk kan slå seg ned med en kopp kaffe og litt vafler og hvile sine slitne julehandlerben, reklamerer Erik Hillestad, og legger til at utsalget vil være tilgjengelig i den gamle murbygningen i St. Olavsgt. 32 fra 4. til 133. desember. Den høytidelige åpningen skjer torsdag 4. desember kl. 18, og åpningstidene i dagene deretter blir 11 — 18 hverdager og 9 — 15 på lørdager. Søndag holdes utsalget stengt.

*Redaksjonen ønsker
alle sine lesere
en gledelig jul!*

HVORDAN SKAL VI BRUKE BIBELEN?

Er bibelen en «fremmed» bok
for oss?

Weekend for kateketer, religions-
lærere og andre interesserte på
MARIAHOLM 24.-25. januar 1981.

Påmelding innen 15. januar 1981.

Opplegg og ledelse:

sr. Mette Andrésen og
dr. theol. Klaus Schmidt.

Nærmere opplysninger:

Det katolske senter,
Akersveien 5, Oslo 1,
tlf. 02 / 20 72 65,

eller sogneprestene i menighet-
ene.

Den Hellige Jomfru . . .

(Forts. fra side 9)

ga skikkelsen lignet på store bunter av strålekastere eller meteorhaler, eller en strøm av skinnende diamanter. Den koptiske biskop, Samuel, påstår at kirkens store kuppel mange ganger ble helt opplyst «. . . : av dette himmelske lys» midt i nattet mørket. En annen biskop ved navn Gregorius, beretter om, at han en annen natt så mektige skyer som av røkelse velte ut av kirkens glassmosaikkvinduer, som var hermetisk lukket. Temaet ble ofte gjentatt av andre vitner som påsto at store skyer svevet over kirken, selv når det ingen skyer var på himmelen.

Beretningene om overnaturlige tegn er mange, men særlig et av dem tillegger de kirkelige myndigheter i Cairo stor vekt. Det er synet av store due-lignende fugler, som enten gikk forut for «nonnen»s tilsynekomst på kirkens tak, eller ledsaget henne på en eller annen slags vis. Den koptiske patriark Kyrillos VI i Alexandria lot forespørre ledelsen i den zoologiske have i Cairo, hva det kunne være for noen «duer», da de var alt for store til å kunne være vanlige duer. Direktoren uttalte, at det etter hans mening slett ikke kunne være tale om noen form for duer, da duer ham bekjent overhodet ikke flyr om natten. Lys og duer synes rent historisk å være vesentlige sider ved mariaåpenbaringer, men selve skikkelsen kunne i hvert tilfelle ved denne anledning endre karakter, hvilket mange har kunnet vitne om.

Ved den første åpenbaring den 2/3 april så man kvinneskikkelsen med slør og i en fotsid kledning som man mener å ha sett Den hellige jomfru i Lourdes og Fatima. Man kunne ikke peke på noen farve, det hele var bare lys.

Biskop Athanasius forteller at han mente å kunne fornemme et slags glitrende blåhvitt noe i retning av den farve himlene til tider kan ha på en meget varm, klar afrikansk sommerdag. «Vår Frue» sto ikke stille. Hun sa ganske visst ikke noe, men hun bøyde seg ned mot mengden med en hilsende gestus. Noen av tilskuerne ved de senere åpenbaringer mener å ha sett henne med en olivengren i den ene hånd.

Varigheten av selve synet kunne variere fra den ene åpenbaring til den annen. Noen ganger varte den flere timer.

Den 8. juni begynte synet kl. 21.00 og varte til henimot kl. 4.30 om morgenen. Noen av tilskuerne forteller om hvordan de kunne gå hjem i mellomtiden og få fatt i andre, som kunne komme og se synet.

Som før antydnet hadde disse åpenbaringer felles klassiske trekk med tidligere i historien erkjente fenomener av samme art, og det koptiske ukeblad i Cairo, Watani, beretter fra aller første stund med store bredspaltede oppslag om åpenbaringene i Zeitoum-kvarteret. Journalisten Fahmy Erian samlet gjennom flere måneder beretninger om helbredelser og under o. s. v. Den katolske Maronit-prest, Pater Mazloum, som er sjefredaktør for det franske katolske Cairotidskrift *Le Messenger*, var også sterkt interessert og har bl. a. hjulpet Erian med å redigere mange forskjellige kassett-opptagelser av øyenvitners beretninger.

Som sagt så følger disse åpenbaringer helt de klassiske linjer, men man kan spørre, om det hele ikke mere eller mindre er en lokal religiøs-hysterisk foreteelse. Det kan godt være. Det er sikkert all god grunn til å være på vakt. På den annen side, så skal man ikke være for skeptisk. Den kristne kirke er en åpenbaringskirke, som i utstrakt grad erkjenner forekomsten av oversanselige fenomener, og som i høy grad mener å hente sin åndelige kraft gjennom guddommelig åpenbaring. Man erkjenner også at Gud har mange måter å åpenbare seg på for mennesker, både av ganske forklarlig karakter, og også på måter man fra tid til annen må erkjenne overstiger menneskelige forklaringer.

Den katolske kirke mener, at en av de måter som Gud åpenbarer sin kjærlighet til mennesker på er bl. a. fra tid til annen å la mennesker møte Kristi moder. Kirken forklarer dette fenomen med, at det største som skapelsen rummer er en mors kjærlighet til sitt barn, og at Kristi og Marias gjensidige kjærlighet er den mest sublim form for kjærlighet som finnes. Det er derfor et av de største beviser på Skaperens solidaritet og hengivenhet mot mennesker, når han på over-

naturlig måte sender Den hellige jomfru.

Det har hendt i åpenbaringenes historie, at Den hellige jomfru har hatt et budskap med. Tilsynelatende har dette ikke vært tilfelle ved Vår Frues gjenkomst til Egypts land. På den annen side kommer man heller ikke utenom at hvis det her er tale om en ekte mariaåpenbaring, så er det et budskap i seg selv. Det er et budskap om at Gud vedkjenner seg enhver som ønsker å tro på hans skaperkraft.

Det er et budskap om den gamle bibelske sannhet at det hverken gjelder jøde eller greker, slave eller fri, men at alle av god vilje har del i frelsens budskap. Ved åpenbaringene i Cairo har vi sett muslimer såvel som kristne av forskjellige slag slutte seg opp om denne begivenhet på en måte hvor de tilkjenner, at dette må være en utstrakt hånd fra det høye.

Den katolske kirke mener å påstå at det tyvende århundre i særlig grad er Den hellige jomfrus århundre. Det ser ut til at denne påstand spenner ut over menneskelige begrensninger og peker like inn i fremtiden.

C. Ss. R.

Katolsk barnehage . . .

(Forts. fra side 15)

Å starte et slikt prosjekt krever initiativ. Å få prosjektet til å fungere krever både overblikk, lederevner og ikke minst fantasi. Det var sr. Sunniva Dicker, som nå nyter et velfortjent otium i Nederland, som satte i gang og i mange år fremover var den inspirerte leder. Barnehagen på Hamar har meget å takke henne for.

Det er alltid vanskelig å stå alene, og det har sr. Sunniva selvfølgelig heller ikke gjort, selv om avgjørelsene ofte måtte være enmannsbetinget. Det er nå engang ledelsens vilkår.

Etterfølgeren, sr. Avita Storre, som

EDVARSDEN & NORHEIM A/S

Autorisert installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

C. HANSSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

også har forlatt Hamar, fikk ikke noen lett arv å løfte. Ikke desto mindre står hun høyt i den katolske menighets bevissthet på Hamar. Og det skyldes ikke minst hennes utrettelige innsats for St. Torfinns Barnehage.

I dag har det offentlige overtatt denne blomstrende katolske virksomhet. Det synes å være en helt selvsagt ting i vår moderne tid. Man får imidlertid håpe, at det tradisjonelle grunnlag som St. Karl Borromeussøstrene opprinnelig tenkte seg skulle være ledetråd i arbeidet i barnehagen ikke vil bli fjernet, men vil bli holdt i ære til gagn for både den oppvoksende slekt og det samfunn den skal tjene.

S. R.

MODER TERESA I NORGE

Gi Deres venner i inn- og utland en gave, som de sikkert vil sette pris på. Moder Teresas besøk i Norge i bilder og med forskjellige bidrag av inntrykk, taler og vurderinger har nylig utkommet på St. Olav Forlag og kan kjøpes i St. Olav Bokhandel. Pris kr. 38,—.

BOMBEANSLAG MOT KATOLSK UNIVERSITET I SAN SALVADOR

Et bombeanslag mot det katolske universitet i El Salvadors hovedstad ødela fullstendig boligene til elleve jesuittprofessorer. To prester ble såret ved eksplosjonen, som er det andre anslag mot universitetet på åtte dager.

En talsmann for jesuitterordenen tok angrepet som et tegn på den intensive kamp mot den katolske kirke. Ansvarlig mente talsmannen at paramilitære krefter blant landets høyre-ekstremister var.

Regjeringen sto ifølge ham passiv for disse terrorister.

Kirken frykter flere angrep mot sine institusjoner og innretninger i tiden som kommer. De mest åpenbare mål: den kirkelige radiostasjon og det katolske universitet, har vært bombemål i flere måneder.

Åpningstider i desember:

8.12—23.12: Kl. 9—18

LØRDAGER: Kl. 9—15

STENGT MELLOM JUL OG NYTTÅR

NÅ HAR VI DET STØRSTE UTVALGET I:

Staller, krybbefigurer, madonnastatuer, ikoner, kors, krusifikser, rosenkranser og meget mere fra Frankrike, Italia, Tyskland og Norge.

KALENDERE:

Ikonkalendere, Madonnakalendere, Hummelkalendere, Orgelkalendere, Pauluskalendere — tysk og fransk, Mon Agenda, Steigerwaldkalendere.

PLATER:

Julemusikk fra hele verden, gregoriansk, ortodoks kirkemusikk, klassisk religiøs musikk og folkemusikk.

NYDELIGE JULEKORT MED KRISTNE MOTIVER

RØKELSE, RØKELSESKAR, TREKULL

MANGE SKJØNNE GAVEBØKER FOR VOKSNE OG BARN

KOM MENS UTVALGET ER STØRST!

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. (02) 20 72 48

Det er langt fra Det hvite hus og Kreml til norske menigheter. Så langt, mener mange, at menighetene ikke har noe vettugt å komme med når det gjelder verdens vanvittige våpenkappløp. Dessuten er utenriks- og forsvarsspørsmål så inflokte saker at det er fort gjort å havne i dilettanteriet. Og sist, men ikke minst, menighetene skal ikke drive med politikk, for det får man skitne hender av.

Men det dreier seg jo om liv og død! Med andre ord forhold som den kristne mener å ha rett til å si noe om. 20.000 fostre som dør hvert år har kirken sagt mye om. Kan den så la være å si noe om arsenalene som truer fødte som ufødte?

Kirkelige komiteer som prøver å si noe om disse tingene, hjemme og ute, må jevnlig klo seg i hodet og spørre hvordan deres finpuskede formuleringer kan bli håndfast handling i menighetene. Det er jo først da noe kan begynne å skje i kirken, og kanskje i samfunnet.

— Menighetene bør skjerpe folks samvittighet for den etiske konflikten mellom våpenkappløpet og verdens fattigdom, sier en som prøver å trekke linjene fra kirkekomiteene til menighetene, prost Gunnar Stålsett. En annen som er med på å formulere kirkens syn på nedrustning, universitetslektor i statsvitenskap, Kjell Skjelsbæk, stiller spørsmålet om ikke et første skritt er å arbeide for at vår militærblokk ikke trenger å være like sterk som den andre blokken.

JUL I HERRENS HUS

ST. OLAVS DOMKIRKE, Akersveien 1

- Onsdag 17. des.:** Kl. 19.00: Botsandakt og skriftemål.
Lørdag 20. des.: Kl. 19.00: Messe.
Søndag 21. des.: Kl. 9.30, 11.00 og 19.00
 Messe og høymesse.
Onsdag 24. des.: Midnattsmesse v/ biskop Gran.
Torsdag 25. des.: Kl. 9.30, messe, 11.00, høymesse. Biskop Gran Preker. 19.00, messe på engelsk.
Fredag 26. des.: Kl. 11.00: Eneste messe.
Lørdag 27. des.: Kl. 19.00:
Søndag 28. des.: Kl. 9.30, 11.00 og 19.00: Messe og høymesse.
Onsdag 31. des.: Kl. 18.00: Takkeandakt m/ biskop Gran.
Torsdag 1. januar: Kl. 11.00: Eneste messe.
Lørdag 3. januar: Kl. 14.00: Messe. Mrk. tiden.
Søndag 4. januar: Kl. 9.30, 11.00 og 19.00: Messe og høymesse.

ST. HALLVARD SOKNEPRESTEMBETE, Enerhauggt. 4

- 21. des. 4. Adventsøndag:** Kl. 11.00: Høymesse med botsliturgi og anledning til skrifte.
24. des. Julaften: Kl. 14.00: Barnegudstjeneste. Sang ved St. Hallvardguttene. Barna medbringer sine gaver til Svalenes arbeide for barna i Peru.
 Kl. 23.00: Midnattsmesse (merk tiden!).
25. des. 1. Juledag: Kl. 11.00: Høymesse.
26. des. 2. Juledag: Kl. 11.00: Messe.
1. jan. Nyttårsdag: Kl. 11.00: Messe.

Messetider i St. DOMINIKUS for jul og nyttår

- 23. des. 4. søndag i advent:**
 Kl. 9.00: Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Messe.
24. des. Julaften: Kl. 16.00: Barnegudstjeneste.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
25. des.: Kl. 11.00: Høymesse. Merk: Ingen andre messer 1. juledag.
26. des.: Kl. 11.00: St. Stefanos: Messe.
30. des.: Festen for Den hellige familie: Vanlige søndagsmessetider.
1. jan.: Festen for Maria, Guds mor: Messe kl. 11.00.

GREFSEN KAPELL, Glads vei 23

- Julaften:** Kl. 18.30: Midnattsmesse.
1. juledag: Kl. 9.00: Stille messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
2. juledag: Kl. 9.00: Stille messe.
Søndag 28. des.: Kl. 9.00: Stille messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
1. Nyttårsdag: Kl. 9.00: Stille messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.

VOR FRUE VILLAS KAPELL, Ullernchausséen 52

- Julaften:** Kl. 24.00: Midnattsmesse.
1. Juledag: Kl. 10.00: Messe.
2. Juledag: Kl. 9.00: Messe.

MARIAKIRKEN, Nyveien 17, Stabekk

- Onsdag 17. des.:** Kl. 18.: Botsandakt og anledning til skriftemål.
Julaften: Kl. 15.30: Barnegudstjeneste.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
1. Juledag: Kl. 10.45: Høymesse.
 Kl. 19.00: Aftenmesse (engelsk).
2. Juledag: Kl. 10.45: Eneste messe.
Nyttårsaften: Kl. 18.30: Takkegudstjeneste.
1. Nyttårsdag: Kl. 10.45: Høymesse.

EIKELI KATOLSKE KIRKE, Veståsen 18

- Julaften:** Kl. 24.00: Midnattsmesse (engelsk).
1. Juledag: Kl. 9.15: Høymesse.
 Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).
1. Nyttårsdag: Kl. 18.00: Høymesse (engelsk).

LUNDEN KLOSTER, Øvre Lunden 5

- Julaften:** Kl. 12.30: Messe.
 Kl. 17.30: Vesper.
 Kl. 22.30: Matutin.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
Juledag: Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Vesper.
2. juledag: Kl. 10.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Vesper.
Nyttårsaften: Kl. 24.00: Matutin.
Nyttårsdag: Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Vesper.

ST. MAGNUS KIRKE, Lillestrøm

- Lørdag 20. des.:** Kl. 17.00 — 19.00: Anledning til skrifte.
Søndag 21. des.: Kl. 9.30: Ottemesse.
 Kl. 10.30: Høymesse.
Tirsdag 23. des.: Kl. 17.00 — 19.00: Anledning til skrifte.
Onsdag 24. des. Julaften:
 Kl. 15.00: Familiemesse.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
Torsdag 25. des.: 1. juledag:
 Kl. 10.30: Høymesse.
Fredag 26. des. 2. juledag:
 Kl. 10.30: Messe.
Søndag 28. des.: Kl. 9.00: Ottemesse.
 Kl. 10.30: Høymesse.
Torsdag 1. jan.: Kl. 10.30: Messe.

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift for
 religion og kultur

Medarbeidere:

Svend Aage Rasmussen,
 ansv.

Claes Tandé
 Aage Hauken, O.P.
 Ester Mikalsen
 Marit Flagestad

Redaksjonens adresse:

Akersveien 5, Oslo 1.
 Redaktøren treffes best tors-
 dager kl. 9—10, tlf. 20 27 35
 (privat 032/53 373).

Ekspedisjon:

Akersveien 5, Oslo 1.
 Kontortid 9—16,
 lørdag 9—14. Tlf. 20 72 48.

Abonnement (direkte eller

gjennom postkontorene).
 Kr. 95,— pr. år.
 For halvår kr. 45,—.
 Utlandet utenfor Skandinavia
 kr. 110,— pr. år.
 Annonser 10 dager før
 utgivelsesdagen.
 24 numre årlig.
 Postgiro 20 48 480